

DATINA

Serie nouă, anul 6, nr. 77, septembrie 2020
www.cctb.ro

Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța
„Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

<p>4 <i>Profesorii noștri</i>
De vorbă cu maestrul Cristian Obrejan</p> <p>9 <i>Eveniment</i>
O sută de artiști la concursul național de grafică</p> <p>11 <i>Zestrea românilor - basmele românilor și ținuturile lor magice</i>
Trei imagini ale „Tărâmului Celălalt”</p> <p>14 <i>Obiceiuri de pe la noi</i>
Răpciune, chip alb și ochi de tăciune</p> <p>16 <i>Tradiții</i>
„Degeaba trăiești, dacă n-ai făcut o fântână...”</p> <p>19 <i>Conviețuiri</i>
Povestea unui oracol de la 1925</p> | <p>21 <i>Aniversări</i>
Podul de la Cernavoda</p> <p>24 <i>Eveniment</i>
a XIII-a ediție a Congresului Internațional de Istorie a Presei</p> <p>25 <i>Documentar</i>
Școala constănțeană, grija întregii comunități</p> <p>30 <i>De la lume adunate</i>
Viața cărții în cartea vieții</p> <p>32 <i>Spiritualitate</i>
Simbolistica cifrelor</p> <p>34 <i>Remember</i>
Inaugurarea Băilor de la Mamaia</p> <p>37 <i>Mici dezvoltări în istoria fotografiei</i>
Photo Manipularea începuturi</p> |
|--|--|

*Datina, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța*

ISSN 1221-2253

DIRECTOR GENERAL INTERIMAR: ȘERBAN GHEORGHIU

REDACTOR ȘEF: CONF.UNIV. DR. AURELIA LĂPUȘAN
REDACTORI: ANA MARIA ȘTEFAN, IULIA PANĂ, DAN COJOCARU,
OVIDIU DUNĂREANU, ADRIAN NICOLA, GETA DELEANU, SILVIA GROSSU, RALUCA PETRE

Director economic: Alina ONEL
Tehnoredactor: Traian Mircea VOINEAGU

Copyright text și fotografii © Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”
Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina
Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex.Lăpușeanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța
Bd. Tomis nr. 110 Bd. I.C. Bratianu nr. 68
Tel./Fax: 0241 61 92 93 Tel: 0241 61 88 42
E-mail:office@scoalaarte.ro E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

Amintiri de pe vremea când mergeam la școală

Aurelia LĂPUȘAN

Scriu aceste rânduri doar cu nostalgia anilor noștri, petrecuți în băncile școlii de cartier, cu mulți copii ca mine, îmbrăcați modest, cu ghiozdane grele în care adunam cu râvnă cărți, caiete, creioane. Și multe, chiar prea multe speranțe de mai bine. Nu aveam tablete, nici internet, singurul telefon din cartier era la dispensarul din colțul străzii cu derivație și la școală.

Așteptam cu mare nerăbdare prima zi de școală pentru a ne bucura unii de alții, povestind despre noile cărți citite, despre vacanța la bunicii de la țară, despre jocurile învățate în praful străzilor neasfaltate. Ne doream să-i cunoștem pe profesorii noștri alături de care trebuia să pătrundem mai adânc în tainele învățaturii care, singura, ne trasa drumul spre o carieră demnă, râvnită. Îi priveam în ochi, le căutam privirile încurajatoare, atingerea pe umăr sau vorba bună. Cu aceste prime semne de comunicare știam cum ne va fi anul școlar: bun sau mai puțin bun. Miza cea mare erau acești profesori care știau să ne facă să iubim cartea, învățătura. Care își făceau datoria din pasiune și menire. Așa a fost atunci. Datorz primei mele învățătoare îndemnul de a fi bun, iar primului meu profesor de limba română toată aplecarea mea spre scris și carte. Pentru școala mea de cartier care poartă numele unui mare primar al Constanței cele două nume: Adriana Vasilescu și Victor Petroniu au intrat în uitare. Pentru mine ele sunt și astăzi la atât de multe decenii distanță repere de conștiință.

Vreau să cred că la orice vârstă, cu orice generație, nerăbdarea, așteptarea, bucuria de a începe școala sunt la fel, îi cuprinde pe toți, copii și părinți, preocupați cum să fie mai bine, cum să dea copilului lor ceea ce este mai bun, mai deosebit, mai Altfel. Se deschide în fiecare mijloc de septembrie o nouă poartă spre cunoaștere, spre devenire, spre comunicare și responsabilizare...

În 2020 școala a început altfel. Nerăbdarea este eclipsată de grijă, ghiozdanul pare să fie abandonat pentru tabletă, colegii de clasă devin chipuri pe skype sau pe oricare platformă în online, profesorii nu își mai pot privi elevii în ochi fie și numai pentru că totul se ascunde sub mască.

Vremurile s-au schimbat, un virus năvălaș și nedibuit încă își face de cap, pericolele pândesc la orice pas, precauția a luat locul entuziasmului juvenil.

Dar școala continuă. Copiii scriu, cu voie sau fără voie o altă filă de istorie. Cei de astăzi vor fi prima generație învățată să caute cu mult mai multă cerbicie drumul spre lumină și spre curățenie, spre o lume fără viruși, cu o sănătate testată, viguroasă și imună.

De vorbă cu maestrul Cristian Obrejan

Ana-Maria ȘTEFAN

Muzica ne înalță tot mai sus, suntem prinși în mrejele ei, nevoiți fiind să-i urmăm supuși calea. Sărim pe portative, ne prindem în horă cu notele muzicale și ne întoarcem auzul spre câteva instrumente, dirijate cu măiestrie de nimeni altcineva decât de Cristian Obrejan, dirijor prin vocație, Doctor în muzică în cadrul Universității Naționale de Muzică București, specializarea folclor muzical, ce și-a jertfit viața pe altarul muzicii.

Născut în Tândărei, județul Ialomița, pasiunea sa pentru muzică a fost depistată foarte ușor chiar din primii ani de viață, încă din copilărie, când doamna educatoare i-a dat „rolul” de dirijor al corului de copii de la grupa mică. Astfel, înzestrat cu un auz muzical fin și o profunzime aparte în felul de a percepe lumea prin muzică, a pornit pe un drum ce avea să devină însăși viața, înălțându-și visul tot mai sus.

La numai 6 ani, este părăsit de tatăl său care trece în lumea celor dreپți mult prea devreme. Cu toate acestea, ne mărturisește că a primit susținere totală din partea mamei care l-a crescut singură. Astfel, fiind cuprins de acel fior sublim care pulsa în el note muzicale, este încurajat să studieze mai întâi la Școala de Muzică din Slobozia, apoi la Liceul de Muzică „George Enescu” din București, după care devine student în cadrul Universității de Muzică București, de care își amintește astăzi cu mare nostalgie, evocând câțiva profesori de suflet ce i-au marcat considerabil existența profesională:

„Conservatorul a însemnat pentru mine locul de unde am plecat cu „tolba plină”. Am intrat într-o serie de excepție (ultima medie la admitere fiind 9,55) iar la absolvire cunoștințele acumulate aveau să fie decisive în tot ce va urma în viața mea. Am avut o pleiadă de profesori extraordinari: Dan Buciu, Harald Muller, Gheorghe Oprea, Vasile Iliuț, Teodor Țuțuianu, Grigore Constantinescu, Iovan Miclea, Miriam Marbe etc. Un loc aparte în formarea mea l-au avut profesorii Anne Marie Mate (profesoara de vioară din liceu), Gheorghe Oprea (profesorul de folclor din Conservator) și nu în ultimul rând maestrul Dan Buciu cu care am studiat teoria muzicii, armonie și forme muzicale. Eu consider că pe parcursul anilor mei de studiu (care continuă și astăzi), am avut parte de două tipuri de dascăli: cu har de la Dumnezeu pentru

această meserie, sau nu. Cei din prima categorie sunt acele personalități care pot schimba destinul unui tânăr. Am avut noroc să cunosc asemenea oameni și le sunt îndatorat pe vecie.”

Fiind student la vremea aceea, își amintește că a luat parte în mod direct la evenimentele din decembrie 1989, rememorând momente cu caracter dramatic și hazliu. Totuși pune accentul cu precădere pe acele momente care au lăsat urme profunde în configurația de astăzi a învățământului muzical.

„De exemplu, în acele timpuri noi am propus și am insistat pentru înființarea secției de muzică ușoară și jazz,” își amintește Cristian Obrejan.

Încă de pe băncile Conservatorului a început să predea vioară și teoria muzicii, atât în privat, cât și instituțional. Mai târziu, după absolvirea facultății și-a obținut toate gradele didactice în învățământul preuniversitar, în orașul Slobozia, la actualul Liceu de Arte care poartă numele unui ilustru dirijor român: Ionel Perlea.

Pe parcursul celor peste 25 de ani de profesorat a avut mulți elevi cu rezultate notabile. Cu unii dintre ei a devenit coleg în cadrul Liceului de Arte din Slobozia (Cristi Grigorescu, Dabu Georgeta, David Georgiana, Elena Radu etc).

„...Pe alții îi urmăresc cu drag pe scenele naționale și internaționale: Corul Național de Cameră - Madrigal (Sorina Popescu, Cristi Mirion), Opera Română din București (Narcis Brebeanu),

Staatsoper Stuttgart (Mirela Bunoaica), sau orchestra Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene” (Ionuț Bolozan).”

Din culisele meseriei de profesor ne declară următoarele: „Meseria asta de profesor de instrument îți aduce bucurii în mod constant, nu

timpului său încă din copilărie când a trebuit să învețe că studiul la instrument are prioritate față de joaca de pe maidan. „Mi-a fost greu, ce-i drept, dar a trebuit să muncesc din greu ca să răzlesc. Nu aveam altă șansă provenind dintr-o familie cu posibilități materiale modeste. Dar, odată ce

Alături de orchestra Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene” la filmările pentru emisiunea „Vedeta populară”

numai pe scenă. Pentru mine e o mare realizare atunci când copilul urcă pas cu pas treptele valorii artistice, uneori neînțelegând unde merge dar având încredere în profesor. Mai târziu însă va descoperi că acei pași au fost decisivi în formarea lui și nu sunt puține cazurile de foști elevi care astăzi recunosc acest fapt. Pot să vă dau un exemplu personal în acest sens. Eram în clasa a XI-a a Liceului de Muzică „George Enescu” din București, iar pe timpul vacanței de vară am primit invitația de a participa la un curs de măiestrie violonistică susținut de maestrul Geantă Manoliu (fost elev al lui Enescu), unul din cei doi mari dascăli creatori ai școlii violonistice românești (alături de Ionel Geantă). După ce m-a ascultat cum cânt maestrul mi-a dat să lucrez o piesă cu un nivel tehnic redus față de pretențiile mele din acel moment. N-am înțeles de ce de la Concertul de Mendelssohn „m-a retrogradat” la Cavatina de Joachim Raff. Am tăcut și am mers pe încredere... Acum însă conștientizez motivul pentru care maestrul a insistat în acel moment pentru acea bijuterie muzicală. A dorit ca eu să aprofundez studiul vibrato-ului.”

Instrumentul său de suflet este și va rămâne vioara, datorită sunetului cald al acestui instrument căreia i-a acordat mare parte a

ai crescut așa, de fapt ai învățat să-ți ordonezi într-un fel viața și să prioritizezi oarecum tot ce va urma. Familie, prieteni, carieră. Privind acum retrospectiv pot să afirm că familia m-a înțeles total și m-a ajutat enorm în tot ce am întreprins.”

„Mamă, când pui capul pe pernă seara să fii mulțumit de tine!”

Este sfatul primit de la mama sa despre care ne mărturisește că a fost prima care i-a insuflat acea doză de seriozitate și capacitatea de conștientizare a lucrului bine făcut, încă din fragedă copilărie. Aceste vorbe l-au călăuzit în permanență de-a lungul carierei sale. Căci arta poate domni numai acolo unde există disciplină. La rândul său, pe cei care vor să devină profesori, îi sfătuiește să fie ei înșiși un exemplu atât pe scenă cât și în viața de zi cu zi. Iar celor care doresc să îmbrățișeze vocația de solist de muzică populară, le transmite să fie exigenți cu tot ceea ce fac. „În meseria asta nu există se poate și așa!” concluzionează Cristian Obrejan. Însă pe lângă multă muncă, este o meserie care necesită neapărat talent, răbdare, har de la Dumnezeu și să știi să-ți alegi companionii (profesori, colegi etc.).

Fapte, nu vorbe!

Este dictonul care îl caracterizează pe

maestrul Cristian Obrejan. Aruncând o privire pe cv-ul său bogat, putem concluziona că faptele nu sunt puține. Are o vastă experiență profesională, cu realizări notabile dintre care amintim: reînființarea Ansamblului Folcloric „Doina Bărăganului”, premiul – „Ansamblul Folcloric al anului 2004”, acordat de către Radio România - Antena Satelor Ansamblului Folcloric „Doina Bărăganului”; Inițierea unor manifestări culturale cu caracter local național sau internațional precum Rapsozii la ei acasă, Festivalul Județean „Zărzărică, Zărzărea” sau Festivalul internațional de folclor „Floare de pe Bărăgan”; Dirijor pe scena Filarmonicii de Stat din Republica Moldova în cadrul spectacolului „Hai români să fim ca frații”, dirijor al Orchestrei Naționale Radio la manifestările prilejuite de Centenarul Unirii (1918-2018). Este membru al Uniunii de Creație Interpretativă a Muzicienilor din România și a participat la nenumărate emisiuni TV și radio în calitate de muzicolog alături de specialiști în domeniul etnofolcloric și totodată la numeroase manifestări naționale și internaționale alături de Ansamblul „Doina Bărăganului”. A fost director al Centrului Creației Populare Ialomița timp de douăzeci și patru de ani și al Centrului Cultural UNESCO „Ionel Perlea” 4 ani. Despre perioada directoratului își amintește cu drag:

„A fost o perioadă grea, dar frumoasă. Am fost director al acestor instituții o perioadă destul de lungă. Am realizat foarte multe proiecte interesante împreună cu foștii mei colegi și pot să spun că în fiecare din ele mă regăsesc. Am înființat festivaluri, am publicat cărți, am

Lansare de carte – „Dan Moiescu un reper în folcloristica românească”

înființat instituții, am continuat proiecte deosebit de importante în arealul cultural din Bărăgan. Un exemplu - Festivalul de muzică ușoară de la Amara, ajuns la ediția 52. Despre Ansamblul „Doina Bărăganului” însă, pot să spun că a fost și va rămâne în sufletul meu pentru totdeauna. Am cântat alături de Ion Albeșteanu (primul dirijor al acestui ansamblu), pe aceeași scenă de când

eram copil, iar faptul că eu am reînființat acest ansamblu după evenimentele din decembrie 1989 poate că nu a fost o întâmplare.”

Este orchestrator și compozitor al unor creații din domeniul folcloric și al muzicii ușoare românești interpretate de personalități marcante ale acestui domeniu. Despre acestea, ne explică cu modestie: „Noțiunea de compozitor în domeniul folcloric, în accepțiunea mea și a altor specialiști, nu există. Eu consider că folclorul este creația țaranului român. Din când în când însă am reușit să aduc în fața publicului câteva piese interesante cu care mă mândresc pentru că poartă și amprenta proprie. Ce înțeleg eu prin asta? Orchestrații și aranjamente specifice zonelor de proveniență în care să lăsăm deoparte acel manierism impus ostentativ de anumite producții “la modă”.

În privința interpreților cărora le-a încredințat piesele aranjate a fost destul de selectiv, ferindu-se de mediocritate. Astăzi, își amintește cu nostalgie de primul interpret de muzică populară care a avut încredere în el - Petrică Mățu Stoian. Iar piesa este și azi un șlagăr – „Au, inimă”.

A contribuit la publicațiile: „Culegere de dansuri populare din Ialomița” (volumele 3, 4 și 5), „Folclor din Vlădeni”, „Folclor din Giurgeni”, „Folclor din Jilavele”, “La fântâna lină” - Colinde străvechi din câmpia soarelui”, „Ion Albeșteanu – un mare artist” (coautor – scriitorul Gheorghe Dobre), „Cântece din Muntenia” - Nicolae Rotaru și recent: „Dan Moiescu – un reper în folcloristica românească” (coautor Aurelia Lăpușan).

„Toate volumele amintite au avut cel puțin doi autori printre care m-am enumerat și eu. La ultimul volum am colaborat spre exemplu cu doamna Aurelia Lăpușan, conferențiar universitar doctor la specializarea Jurnalism a Facultății de Litere din cadrul Universității „Ovidius”, un om cu o vastă experiență în domeniu. Cercetarea în cadrul acestor cărți joacă rolul principal și este pe de-o parte rodul muncii în echipă însă de la un moment dat capacitatea de selecție și de sintetizare a autorului lucrării joacă un rol determinant conferind o direcție clară lucrării respective.”

Dirijor al Orchestrei Ansamblului Profesionist “Izvoare Dobrogene”

În cadrul Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” s-a înființat, în anul 2016, Ansamblul Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”. Scopul său principal este acela de a valorifica și promova atât diversitatea folclorului dobrogean cât și a celui din toate zonele etnofolclorice ale țării.

Condusă de Prof. Dr. Cristian Obrejan încă de la începuturi și până în prezent, orchestra este alcătuită din 21 de instrumentiști profesioniști și cuprinde o bogată paletă de instrumente populare tradiționale precum: nai, țambal, fluier etc. Până la momentul actual Ansamblul Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene” a avut privilegiul de a colabora cu nume de marcă ale

Alături de cei doi băieți – Marian și Adrian Obrejan

Alături de orchestra Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare dobrogene” la Spectacolul Extraordinar de Folclor din data 21 august 2020

cântecului popular românesc. Despre experiența sa ca dirijor al orchestrei ansamblului, maestrul Cristian Obrejan explică:

Adevărați profesioniști! Am reușit ca împreună cu echipa de conducere a Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” să încheiăm o orchestră valoroasă, compusă din instrumentiști care provin atât din mediul universitar cât și din rândul “lăutarilor din tată-n fiu. Aici cred eu că stă forța acestei orchestre. Aș putea să vă vorbesc despre fiecare instrumentist în parte și nu m-aș plictisi, dar nu cred că ne permite spațiul. Sunt mândru că am avut onoarea să-i dirijez și să am privilegiul de a ne bucura împreună de aplauzele publicului.”

Atmosfera de repetiție cu maestrul se desfășoară într-un cadru cald, o atmosferă relaxantă dar serioasă, nefiind adeptul „milităriei” dusă la extrem, dar nici așa zisei

Maria la piciorul crucii Mântuitorului”. Ca orice artist are genuri de muzică preferată, dar și artiști, ferindu-se să dea exemple. „Și totuși cred că muzica se împarte în două - bună și proastă.” În cazul folclorului, ne povestește că apropierea de acest gen s-a produs încă din copilărie prin prisma mamei care asculta muzică populară în clipele de relaxare. La întrebarea „ce-ar schimba dacă ar putea în mediul muzical din România?”, ne răspunde râzând: „Ooooo ...Aș reintroduce CENZURA! (glumesc) însă, recunoaște că este oripilat de atâtea nonvalori care au invadat canalele media. „Revenind la canalele media aș iniția o reformă care să fie adaptată cerințelor actuale dar care să aibă și standarde de performanță. Nu aș fi tolerant cu divertismentul gratuit care promovează false modele pentru societate.”

Alături de orchestra Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”. Foto: Iulia Pană

relaxări.

„Trebuie să existe un echilibru între cele două abordări, iar de cele mai multe ori reușim împreună să fim acolo unde trebuie.”

Cu toate că realizările sale sunt multiple și demne de invidiat, mărturisește că întotdeauna și-a dorit să facă și mai mult, însă este adeptul pașilor mici, dar siguri. Un profesionist în adevăratul sens al cuvântului, mereu activ, preocupat, implicat, debordând de energie atunci când se află pe scenă, dând muzicii o alură divină, este o persoană modestă care se autocaracterizează “om normal”.

Muzica se împarte în două: bună și proastă.

Pentru maestrul Cristian Obrejan muzica este limbajul sufletului, iar cântul popular este asemuit „pe bună dreptate cu plânsul Fecioarei

Nu regretă nimic. Cu toate acestea consideră că totuși a avut o perioadă prea lungă de directorat (24 de ani) în detrimentul celei de dirijor. „Aici poate aș schimba ceva, începând mult mai devreme să dirijez.” Nu se vede făcând altceva și deși nimeni din familia sa nu a cochetat cu domeniul muzicii, astăzi fiind tată a doi băieți: Adrian și Marian, cei doi copii calcă pe urmele tatălui lor.

„În cazul lor poate nu am vrut să facă această meserie dar spre surprinderea mea la un moment dat amândoi s-au îndreptat cu pași mari spre muzică. Adi a renunțat la Facultatea de stomatologie în favoarea Conservatorului iar cel mic a ales aceeași carieră.” Cultivându-și din plin dragostea pentru muzică, a furat din tainele muzicii de la cei mai pregătiți profesori, astăzi evocându-l cu recunoștință pe maestrul Dan Buciu:

„M-a vrăjit prin profesionalismul desăvârșit, prin relația de respect pe care o avea cu noi, tinerii studenți, prin încrederea pe care ne-o acorda. A fost pentru mine un exemplu de urmat în viață.” Își reproșează că uneori este prea conciliant cu unele persoane care nu merită. Viața i-a dovedit de câteva ori că a greșit. Am fost curioși: Dacă ați putea să vă întâlniți cu cineva din trecut, cine ar fi? „Indiscutabil cu tata.” Răspunde maestrul cu sinceritate și emoție în glas.

Pentru toți cei care îi urmăresc activitatea profesională le transmite cu căldură următorul mesaj: „Vă mulțumesc pentru că sunteți alături

de mine și vă asigur că prin tot ceea ce fac nu vreau să vă dezamănesc!”

Așa este Maestrul Cristian Obrejan...Un personaj de o forță considerabilă, un dirijor care transformă semnul în muzică și coordonează suma instrumentiștilor reușiți în orchestră, care dă viață și coerență ansamblului și știe să obțină cele mai rafinate interpretări, scopul său fiind atins, de fiecare dată. Un idealist stăpânit de dorința de a obține perfecțiunea sonoră, sau cel care poate metamorfoza nu doar sunetul, ci și sufletul uman.

Eveniment

O sută de artiști la concursul național de grafică „Constantin Găvenea” din Tulcea

conf.univ.dr. Raluca PETRE

Deoarece și eu cred în artă voi scrie în acest număr al revistei noastre despre „Expoziția-Concurs Bienala Națională de Grafică Constantin Găvenea” care va fi deschisă la Tulcea, între 16 octombrie și 14 noiembrie 2020. Într-un apel deschis și transparent, au fost chemați graficieni consacrați și studenți la belle-arte din toată țara și din străinătate să își trimită lucrările pentru a fi expuse și a avea o șansă la premiere și recunoaștere pe simezele recent renovatului Muzeu de Artă din Tulcea. Vernisajul va avea loc vineri, 16 Octombrie 2020, ora 16:00, la sediul Muzeului de Artă Tulcea, str. Grigore Antipa, nr. 2. Operele înscrise vor putea fi admirate până pe 14 noiembrie, ziua Dobrogei. Finisajul și premiarea vor avea loc în data de 13 noiembrie 2020.

În ceea ce ne privește pe noi, iubitorii de frumos, această perioadă de distanțare socială ne dă timpul de a redescoperi artele frumoase, de a ne dori să înțelegem mai mult din lumea culorii și a formelor, de a ne apropia de lumi imaginate prin creativitatea artiștilor plastici. În acest context, cu mare încântare am descoperit acest eveniment și mai ales popularitatea de care s-a bucurat apelul lansat de instituțiile de cultură tulcene. Organizatorii au anunțat pe pagina de facebook a Muzeului de Artă și Casei Avramide Tulcea: „Suntem bucuroși să avem înscriși 100 de artiști din toată țara și din Republica Moldova,

Din opera lui Constantin Găvenea, ilustrând faleza Dunării din Tulcea

cu 152 de lucrări de grafică realizate în tehnici diverse”. Conform anunțului postat pe pagina Uniunii Artiștilor Plastici din România „au fost acceptați toți artiștii care au făcut dovada apartenenței lor la Uniunea Artiștilor Plastici din România sau din străinătate precum și absolvenții și studenții academiilor de artă din țară și din străinătate”¹.

membri ai familiilor de artiști Luchian, Oancea, Pal, Pelmuș, pentru a da doar câteva exemple². Arta este un mod de viață pentru cei care îi respiră aerul și îi inhalează valorile.

Nu mai puțin interesantă la această promițătoare expoziție-concurs este diversitatea tematică, pornind de la un denotat al zăpezii proaspete peste Brașov, a Lacului Razelm sau

Muzeul de Artă Tulcea (stânga) și Casa Avramide (dreapta)

Dacă privim mai îndeaproape, putem observa diversitatea participanților, atât tineri cât și artiști consacrați. Regăsim în listele afișate de organizatori tineri la început de carieră, alături de artiști care deja au multe expoziții personale la activ, cadre universitare din capitală, dar și artiști care au pornit din Tulcea și s-au consacrat la nivel național. În plus, sunt de remarcat artiști care au dat mai departe în familie ceva din talentul și dedicarea lor. Ca tulceancă, am observat alături

a unor ambarcațiuni la mal, până la registrul conotativ abstract și polisemantic al unor idile cromatice sau a unui subiect călător în orizont. „Producția culturală tinde să asculte de logica sa proprie, cea a depășirii permanente, pe care o generează dialectica distincției”³. Cu alte cuvinte, arta are o combustie internă care îi determină

1. uap.ro accesat în 6.06.2020

2. facebook.com/artamuzeutulcea accesat în 5.09.2020

3. Mihai Dinu-Gheorghiu în „Prefața” la Economia bunurilor simbolice de Pierre Bourdieu, Editura Meridiane, 1986 :38

pe artiști să se exprime diferit și original față de toți ceilalți artiști, iar acest proces de distincție permanentă este un motor al extinderii granițelor de expresie și de explorare a noi teritorii artistice.

Pentru ca evenimentul să se bucure de o încununare, cele mai bune dintre operele expuse vor fi premiate, juriul fiind alcătuit din artiști plastici și critici de artă. Jurizarea va avea loc în intervalul 16 octombrie - 10 noiembrie 2020. Nu mai puțin important, din regulament aflăm și faptul că vor fi acordate trei premii: I, II, III și mențiuni: Mențiune I, Mențiune II, Mențiune III. Premiul I va fi în valoare de 3000 de lei, Premiul al II-lea 2000 de lei, Premiul al III-lea 1.500 de lei și cele trei mențiuni în valoare de câte 500 de lei. Premiera va fi realizată la finalul expoziției, eveniment planificat pentru data de 13 noiembrie⁴.

Acum, următoarea etapă este cea a trimerii coletelor cu lucrările declarate admise, conform regulamentului, în perioada 1-30 septembrie 2020. În plus aflăm de pe pagina de facebook a

4. uap.ro accesat în data de 4.09. 2020

Muzeului de Artă și Casei Avramide Tulcea că „au fost acceptate lucrările care au respectat criteriul dimensiunii maxime de 100x100 cm, lucrările realizate în ultimii doi ani și care au respectat specificul Bienalei, fiind realizate în tehnici specifice câmpului Graficii”.

Tulcea are o foarte interesantă și vibrantă comunitate de pictori și graficieni iar Uniunea Artiștilor Plastici – Filiala Tulcea este o organizație care îi reprezintă și care este, de fapt, și instituția care girează artistic acest eveniment. Pentru a face posibil acest tur de forță de amploare națională, mai multe instituții de cultură tulcene și-au adus contribuția. Este vorba despre Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea prin Complexul Muzeal de Patrimoniu Cultural Nord-Dobrogean, Muzeul de Artă - Casa Avramide, cu sprijinul Consiliului Județean Tulcea în parteneriat cu Liceul de Artă „George Georgescu” Tulcea și Uniunea Artiștilor Plastici – Filiala Tulcea⁵.

5. Conform Anunțului postat pe site-ul Uniunii Artiștilor Plastici din România uap.ro accesat în 6.06.2020

Zestrea românilor

Trei imagini ale „Tărâmului Celălalt”

Ovidiu DUNĂREANU

1. În basmul Prâslea cel voinic și merele de aur, Tărâmul Celălalt se află la marginea lumii, în pustietate, care se termină cu o prăpastie. Ca să ajungi la el trebuie să cobori în fundul acestui abis. Odată ajuns acolo, Prâslea privește „cu sfială” de jur-împrejur, și cu mare mirare vede toate lucrurile schimbate. „Pământul, florile, copacii, lighioanele altfel alcătuite erau pe-acolo.” Tărâmul Celălalt este, de fapt, o replică pe dos a lumii reale. Un teritoriu în care, spre deosebire de lumea normală, totul este posibil. Un spațiu fantasmatic, misterios, în care nu se vede tipenie de om, populat de făpturi înfricoșătoare. Dar prezența omului este posibilă numai dacă forțele răului, ale maleficului – zmei, lighioane, balauri etc. – îl răpesc și-l țin sub puterea lor. Așadar Tărâmul Celălalt se configurează ca un loc al sechestrării și al nimicirii. Altfel omul n-ar sta, n-ar locui pe Tărâmul Celălalt, nici în ruptul

capului. Un exemplu elocvent în acest sens sunt cele trei fete de împărat furate de la părinții lor de către cei trei zmei și ținute cu forța acolo.

Prâslea le întreabă cum sunt zmeii, iar ele îi descriu ca pe niște întruchipări rele, malefice; dacă întâlnesc om în palatele lor, devin furioși și se fac lei-paralei de mânia; zmeii vin ca oamenii acasă la prânz, iar când își simt adversarul pe-aproape devin de nestăpânit, tună, fulgeră și acceptă să se măsoare în luptă cu oricine le-a călcat proprietatea.

Tărâmul Celălalt este populat de corbi, care îi ajută pe protagoniști în luptă. Tărâmul Celălalt este înzestrat cu palate de aramă, de argint și de aur. Lovite cu un bici fermecat palatele zmeilor se transformă în mere, pe care, cele trei fete, le iau cu ele ca pe niște jucării pe tărâmul nostru. Prâslea se desfată cu cele două surori eliberate din ghearele zmeilor și de-abia după ce se odihnește „de ostenelele ce cercase” pleacă la a

treia dintre ele.

Trecerea de pe Tărâmul Celălalt pe tărâmul nostru real, al oamenilor, generează o stare de bucurie fără margini. Tot pe Tărâmul Celălalt, în afară de zmei, mai viețuiesc balauri și sgripsori (păsări nemaîntâlnite, cu cap și aripi de vulturi și trupul de leu).

Tărâmul Celălalt este tărâmul de jos, de sub pământ, la el întotdeauna se coboară; el, ca și lumea reală, are patru zări. Făpturile fabuloase, fantastice, ciudate, de pe Tărâmul Celălalt, manifestă față de oameni o ostilitate permanentă. Chiar și Sgripsuroaica, arătarea înaripată căreia Prâslea îi salvase puii, dacă nu erau aceștia să-l apere, îl înghițea fără zăbavă.

Reîntoarcerea de pe Tărâmul Celălalt pe tărâmul oamenilor și lucrurilor concrete este un fapt foarte costisitor, dacă nu aproape imposibil („Greu lucru mi-ai cerut” – zice Sgripsuroaica lui Prâslea). Gestul necesită un efort și o energie extraordinară. Sgripsuroaica trebuie să fie hrănită pe timpul urcușului, în zbor, cu o sută de ocale de bucăți de carne și o sută de pâini.

De pe Tărâmul Celălalt se întoarce rar cineva. Între om și pasărea fantasmagorică se naște o obligație morală. El i-a scăpat puii de la moarte, ea îl va scăpa la rândul ei, și îl va trece prăpastia înapoi de unde a venit. Nici Sgripsuroaica nu face față acestei încercări. Carnea se termină, iar Prâslea își taie cu paloșul o bucată din pulpa propriului picior și i-o dă păsării, ca aceasta să-și poată duce la bun sfârșit promisiunea. Văzându-i

sacrificiul de sine, pasărea-leu îi restituie la plecare bucata, i-o lipește la loc pe picior, cum numai ea știe s-o facă, să se vindece. La despărțire făptura jumătate pasăre-jumătate animal și omul se îmbrățișează și-și mulțumesc, asemenea unor prieteni care au trăit împreună o mare încercare.

Prâslea, deși ditamai fiul de împărat, mănâncă precum țăranii – un pumn de alune și bea un pahar cu vin bun (împărații și sfetnicii lor capătă înfățișări populare, parcă sunt niște vlădici mai cu stare). Ce-și dorește fiica cea mică a împăratului? Ca și copilele de țărani, o furcă de aur care să toarcă singură, o cloșcă cu puii de aur, elemente și făpturi obișnuite în/și pe lângă casa oamenilor de la țară.

Minciuna, ticăloșia, hoția sunt pedepsite aspru, cu moartea, de către colectivitățile ancestrale.

2. Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte. Basmul începe într-un timp imemorial, imposibil, timpul etern al povestirii, în care se poate crede în întâmplări de pomină.

Ca să se lase să fie născut, lui Făt-Frumos i se făgăduiește „o viață fără de moarte și tinerețe fără bătrânețe” – un lucru nemaiauzit și cu neputință de realizat, cum recunoaște și împăratul.

Când se face mare, copilul pleacă în lume să caute „făgăduința pentru care s-a născut”. Nici prin cap nu-i trece să se lase ispitit de alte promisiuni: putere, femei frumoase, averi etc.

Înainte de a pleca în periplul său extraordinar, Făt-Frumos, la cererea calului năzdrăvan se pune în situația existențială din tinerețe a tatălui său – acceptând să ia cu el calul, armele și hainele acestuia. De fapt, în destinul nostru refacem, în bună măsură, o parte din destinul înaintașilor, pe linie paternă, continuând căutarea aceleiași himere, aceluiași vis.

Drumul lui Făt-Frumos este un drum de inițiere, de cunoaștere a tainelor vieții și ale morții. El pleacă însoțit de un alai de oșteni. Flăcăul le dă tot ce are acestora și-i eliberează. Condiția de a afla secretele mirajului și miracolului spre care se îndreaptă este să fie singur, să trăiască revelația lor pe cont propriu.

Voinicul ajunge întâi la o câmpie întinsă, unde erau o mulțime de oase – tărâmul Gheonoaiei, o soră a morții, care nimicea oamenii. Dar el se folosește de calul cu puteri supranaturale, care-l ajută s-o înfrângă. Niciun muritor nu înaintase atât de departe pe teritoriul acesteia și nu i se opusese cu atâta dârzenie.

O altă soră a morții, Scorpia, soră cu Gheonoaia, varsă foc și smoală cu o falcă în cer și una în pământ, ținutul ei fiind în permanență un pustiu pârjolit.

Înfrângând aceste slujitoare ale distrugerii, tânărul prinț ajunge la descoperirea tinereții veșnice. Imaginea acesteia din urmă îl lasă fără grai: o pajiște verde întinsă cu flori, unde era numai primăvară, care se desfășura între palatul Tinereții Fără Bătrânețe și al Vieții Fără-de-Moarte, înconjurat de o pădure deasă și înaltă, în care stau toate fiarele sălbatice. Palatul se înalță pe un vârf de munte, desprins de pământ, undeva în cer, în afara lumii obișnuite. Stăpâna palatului, o zână, nu mai văzuse suflet de om, până la el. În palat, zâna și femeile celelalte, care trăiau acolo, erau una mai tânără și mai frumoasă decât alta. Făt-Frumos acceptă să rămână cu ele, mulțumit, fericit că găsisese ce căuta – un loc și un timp fără vârstă, fără moarte, fără memorie, ca o planetă perfectă, invulnerabilă.

Fisura se produce când trece prin locul interzis „Valea Plângerii”, valea amintirii, valea timpului regăsit. Tot ceea ce este omenesc, natural și normal în el se redeșteaptă. Dorul pune aprig stăpânire pe om. Partea trecătoare din el, cea făcută din carne, oase și sânge, a învins. Iar Făt-Frumos pe neașteptate nu mai vrea să trăiască asemenea unui nemuritor. Zânele tinereții fără bătrânețe și ale vieții fără de moarte îi arată toate nenorocirile care-l așteaptă și tot ceea ce s-a petrecut pe tărâmul real de când el plecase și trăise împreună cu ele pe Tărâmul Celălalt.

Se produce o regresie din timpul etern, cosmic, extraterestru în cel fizic, biologic, trecător, care uzează făptura omenească. Urmează ruina, căderea și, în cele din urmă, moartea lui Făt-Frumos. Numai calul fermecat

scapă, plecând înapoi „iute ca fulgerul”.

În acest basm, ca să ajungi pe Tărâmul Celălalt trebuie să urci, să te desprinzi de pământ. El este undeva deasupra, în afara lumii noastre, în cer, unde legile timpului fizic pământean nu mai au nicio putere. Ca să revii pe tărâmul oamenilor de pe Tărâmul Celălalt trebuie să cobori, nu să urci cum face Prâslea cel Voinic. Coborârea se produce vijelios precum căderea unei comete.

Basmul, orizonturile lui profunde, mitice și magice, oferă o soluție, un adevăr: „Vreți să scăpați de împărăția morții și de un timp care nu iartă, desprindeți-vă de pământ și zburați înspre tărâmul cosmic al tinereții veșnice, ieșiți spre alte orizonturi în care degradarea, bătrânețea, moartea nu există. Orice renunțare la acest suiș, orice revenire la condiția terestră se termină inevitabil cu extincția.

3. Greuceanu. Protagonistul basmului era meșter al cuvântului, puneă iscusință în vorbire. Tărâmul Celălalt în acest basm, nu se mai află nici sub pământ, nici în afară, în înaltul lui, ci departe, în plan orizontal, în linie dreaptă, la capătul pământului, „unde-și înțârcase dracul copiii!” Pe lângă meșteșugul cuvintelor, al limbii, al înțelepciunii și povestitului, Greuceanu are și puteri supranaturale – se dă de trei ori peste cap și se transformă în ce vrea: porumbel, muscă etc. Numai cu asemenea daruri din naștere poți ajunge la/și te poți întoarce de pe/ Tărâmul Celălalt – cunoaștere, imaginație, năzdrăvănie, curaj, putere de luptă – toate te duc spre tărâmul inițierii, unde afli marile taine ale existenței și non-existenței.

Răpciune, chip alb și ochi de tăciune

Adrian NICOLA

Ziua bună la dumneavoastră, cinstiți gospodari!

Cum ziceam mai an pe vremea asta, când zilele verii se trăgeau către fundul sacului lăsând locul celor mai reci să-și înmoaie buzele vineții în dulceața roadelor pământului, luna lui Răpciune e un fel de voinic ce lasă pârâul să-i treacă printre picioare, cu piciorul înfierbântat de dogoarea de pe urmă a soarelui pe malul de miazăzi și cu celălalt picior, privit cu ochi de gheață printre genele obosite ale nopților friguroase de vremea

brumelor, pe malul dinspre miazănoapte. Răpciune, bun ca o pâine caldă ținută pe brațele primitoare de o codană aprinsă în obraji de focul dragostei, Răpciune, cal nechezând de arșița ce-i mână din spate stăpânul urmărit de furia răului, Răpciune, fiară blândă, răpusă de grijile iernii ce va să vină, coboară peste sat în strai luminos de crai și se trage înapoia frunzelor moarte învelit în mantie de rugină ce prinde sclipire brumărie taman încolo, când zilele anului gonesc spre vântul și focul înghețat al lui Brumărel și Brumar.

Zorii zilei prind a-ți bate-n geamuri cu degete de lumină numai după șase ceasuri. Deschizi ușa bordeiului cu țâțâna scârțâind a umezeală și te izbește-n față zvon de toamnă ce nu te lasă a păși în bătătură fără cușmă pe creștetul capului și un țol în umeri. Te-ai duce unde-ți este locul, la câmpurile întinse ce-ți trimit pe masă pâinea cea de toate zilele, dar mirosul de fruct copt și

de strugure gătit să-i plesnească pielea obrazului de dulceață, îți aduce aminte că pământul bogat în pai și spic odihnește sub spatele de arici al miriștilor, viermuind a cuib de dropii și ciocârlii după coacerile și treieratul verii, îndreptându-ți gândul către vie, către livadă, către priseacă și câte se mai găsesc pe lângă curtea și casa gospodarului.

Sărbătorile se răresc, iar târgurile se îndesesc, fiindcă țipă în pivniță butii și butoaiele cu doage scorjite, topite de dorul apropierei papurei și apei, strigă să li se pune un cerc pe pântece, o slăvină mai nouă sau un capac mai strașnic prin care să nu răsuflă murăturile și varza ce vor poposi înlăuntrul lor aproape de vremea în care este zvon că va sosi „bălana”. Și mai cer a fi cu temeinicie spălate, precum vasele din care mănânci și bei zi de zi, căci altfel îți vor da miros de doagă vinului, răpindu-i parfumul și dogoarea strânsă-n boabele de strugure de-a lungul unei întregi veri. Ici-colo se mai cere tocmită o șită pentru acoperiș, în locul de unde a smuls-o furia vântului și furtunile verii, o ulucă nouă gardului obosită de atât tras cu ochiul spre uliță și nămolul ei, se mai cere adus un grunț mai mare de sare pentru ca vitele și oile să nu moară de plictis și lingându-l să le treacă dorul de verdele pășunilor. Dar nu numai pentru ele, căci atunci când nu vei avea altă sare mai bună decât aceea, nici tu nu vei face nazuri să o presari în mâncare, mărunțită bine în piua sau trecută prin râșnița de piatră.

Cum zilele scad și nopțile cresc, întunericul ce prinde a fura, când dimineța, când seara, din lumina zilei, te vezi nevoit a-ți pune la linie vasul cu gaz lampant, a te îngriji să fie la fereală câteva sticle de lampă și niscaiva fitile, ca să nu stai la lumină de feștilă ori de opaiț cât va fi iarna de mare.

Pentru lumina și căldura casei însă, grija cea mare este de a băga în curte un car din cele mai lungi și mai late, cu loitrele lungite cât de mult s-ar putea, aplecându-se când pe o parte cât pe alta ca un bătrân pe care nu-l mai lasă durerile de șale să se țină drept, tras cu greu de cel puțin doi boi, doldora cu lemne pentru foc. Ți-ai făcut socoteala ce înseamnă vița de vie de la tăiatul

din coada iernii trecute, crengile de la curățarea uscăturii pomilor, din primăvară, nu ai uitat că și paie de grâu, orz și secară sunt de luat în seamă când gerul seacă de lume ulițele satului, știi bine că nici cocenii de pe care au molfăit frunze vitele și ciocălăii de la curățatul boabelor de prumb, sunt de luat în seamă când e vorba de foc iarna. Numai că acestea sunt ca o snoavă rostită-n fapt de seară pe lângă măreția carului doldora, legănat, greoi, a carului cu lemne pentru foc. Așa că dai fuga la ocol, să-ți dea pădurarul ceva la mână că poți lua ce poți, cât poți și de unde poți lua, pentru a nu vătăma trupul și măreția pădurii. Cu țidula pădurarului dai banul, plata lemnului pe care îl vei lua, căci s-a dus de sute de ani vremea când codrul era al tuturor și al nimănui, iar cânturile de haiducie știute de tot țăranul s-au așezat cumiți în mințile oamenilor și între copertile cărților.

Ca să iei lemne de la pădure nu-i lucru ușor.

Te-ai văzut în mână cu țidula că ai voie să iei lemne, iar pădurarul ți-a spus când și de unde să mergi, te pui pe căutat oameni care să-ți fie de ajutor, plățiți cu ziua sau tocmiți cu încredere că atunci când vor avea nevoie ei te vei duce să le întorci truda. Scoți tocila de la locul ei în bățatură și ascuți toporul, baltagul, securea, barda, le mai pui o țepușă să nu se miște sau să iasă din coadă și le învelești într-o cergă, să le ai la îndemână. Mai ascuți un dinte de fierăstrău sau joagăr și le pui și pe ele deoparte, gata pentru a fi luate în dimineața sorocită, întinzi funia și cercetezi curmeiele dacă nu sunt tocite sau rupte, te îngrijești de car lung și boi sau cai puternici (dacă nu ai tu, trebuie să împrumuți din vecini sau să iei în plată cu om cu tot).

Cea mai de seamă însă este pregătirea hranei pentru ziua de tăiat și adus lemnele de la pădure. Dacă ți se rupe coada unui topor, tai lemnul cu

baltagul sau cu lama târnăcopului, dar hrana nu stă prin toți copacii ca să poate înlocui mâncarea în mijloc de pădure, mai cu seamă toamna. Apoi, nu se cade să nu ai hrană, mâncare și băutură, cât să ajungă celor care vor munci din greu pentru huzurul de iarnă din odaia ta, căci uneori te apucă noaptea pe drumul lung și prăpădit al codrului. Altfel, se duce vestea despre tine că ești om calic și cărpănos, ca de popă tuns, și nimeni nu-ți mai vine în ajutor când ai nevoie. De-aia zice o vorbă că dacă nu dai, nu ai.

Pe lângă hrana truditorilor, nu trebuie uitat nici ploconul pentru pădurar, căci la noi, la români, nimic nu merge dacă „osia nu e bine unsă”. Chiar dacă nu-i pădurea sa ca s-o dea pradă pe plocoane, gândești că un lemn mai bun, acolo, un gătej-două mai multe la grămadă sau alegerea locului de tăiat ca să nu aduci lemnele taman din celălalt capăt de pădure, de unde nici răsunetul strigătului nu se mai întoarce, nu

strică. Nici dacă te vede pădurarul cu ochi buni nu strică, fiindcă el este cel care te îngăduie sau nu primăvara după crengi de foc, legate în curmei și cărate cu spinarea, pentru ațâțat focul la o fiertură de lobodă acrită cu corcodușe, după o curioasă de ciupercă ce-și ridică pălăria îndată ce picăturile ploii s-au oprit, după flori și fructe de pădure și câte alte minunății a pus trecerea timpului printre copaci și tufe, alături de izvoare și iarba poenilor cu florile ei cu tot.

Când ai stiva de lemne, trasă la ață, în tinda casei ori pe prispă, parcă îți mai dă inima ghes a-ți freca palmele de bucurie, dar numai când cămara ori beciul îți sunt burdușite cu cele trebuitoare hranei de peste iarnă, când de prin firide și unghere îți surâd clondirele cu sângele roșiilor strâns cu trudă și migală, îți fac cu ochiul vasele în care se vaietă de înghesuială castraveciorii și floricelele de conopidă ori se lăfăiască de plictis

ciuștile coapte și zacusca cu surâs de prințesă corconită și simandicoasă, bucuria este cu temei. Acum, în luna lui Răpciune, munca îți lasă răgaz de „odihnă”, așa că ai vreme să tot chitești și să socotești cum să nu-ți lipsească nici vinul, dar nici magiunul, căci dacă „de Ziua Crucii culegi nucii” trebuie să știi că nucile pe amândouă, și vinul și magiunul le împacă. Nu-i gospodar acela ce nu știe că miezul nucilor multe foloase aduce. dar cele mai „însemnate” sunt acelea de a stârni gustul pentru vin, de te pricepi să le atingi ușor de praful cel alb de sare înainte să le mesteci, și acela de a-ți stârni cerul gurii și a-l face să tresară de plăcere când, gustând magiunul spre

a te dedulci, întâlnești taman acolo, în fiertura sucului de strugure ori de fruct, un cuminte și gustos miez de nucă.

Și câte nu putem spune despre minunile lui Răpciune! Ne mulțumim însă a-i fi recunoscători pentru muncă și pentru odihnă, pentru căldură și pentru rece, deopotrivă cât pentru lumină și întuneric, pentru chiotul păsărilor și liniștea cerului și a mării. Să ne bucurăm de toate darurile sale, căci iată, Răpciune, chip alb și ochi de tăciune, pleacă repede cum vine.

*Al dumneavoastră cu smerenie,
Adrian*

Tradiții de pe la noi

„Degeaba trăiești, dacă n-ai făcut o fântână...”

conf.univ.dr.Silvia Grossu, Chișinău

Deja curățică, spălățică - Fântâna lui Monei

Apă lină-cristalină, apă vioară, apă limpede și rece, apă proaspătă... Șirul de epitete pentru apă este lung și fiecare îl poate continua în felul său. În filosofia noastră populară apa este de la Dumnezeu, apa este a tuturor, este o datorie creștinească și obștească să ai grijă de fântâni și izvoare, să le protejezi, să le îngrijești. Din copilărie știam a cui este orice fântână din sat, că ele așa se și numeau – fântâna lui Minuță, fântâna lui Scridon, izvorul lui Morneală și tot

așa... Admiram clăcile din mahala verile, după Duminica Mare, atunci când vecinii noștri se adunau să curețe fântânile. Era un ritual, preluat de la părinți și buneii. Îl cunoșteam și noi destul de bine, deoarece vecinul nostru, moș Toadre, cel bengos și mereu desculț, era fântânar. El avea curajul și la cei peste 70 de ani ai săi să coboare în fântână, legat cu o simplă funie, și să încarce ciuberele cu nămol, apoi să le dirijeze atent spre gura de lumină, unde așteptau consătenii. Avea un har deosebit, după mirosul și licărul apei, să identifice care fântână și când trebuie curățată. În ziua cea mare nu mânca, deși în ajun toată ziua ținuse post de curățire a sufletului și trupului „de grelimi și păcate”, ca să fie blând cu el Domnul, atunci când va coborî la sursa divină a apelor. Clăcile acestea erau așteptate de noi, copiii, că se umplea drumul de lut galben cu apă tulbure și noi alergam, săream peste aceste pârăiașe, ne stropeam cu apa rece din ciubere și râdeam la dojenele celor mari.

Dragostea mea cea mare, însă, erau izvoarele. Dar izvoarele erau pe deal, în satul nostru erau doar fântâni. Izvoarele se găseau multe, zgomotoase, vesele... dar în satul de baștină al mamei, la bunica (noi îi spuneam mămunia), adică la Cureșnița. Ca să fie mai clar ce fel de sat a fost satul mămunii, și cât de mult mi-a marcat copilăria, în particular, și devenirea,

Codreanca - echipa II în unire și bună înțelegere

În general, e suficient să vorbesc despre izvoarele lui, că fântâni avea puține. Satul a fost și a rămas medieval – cu o priveliște de poveste oferită de bătrânul Nistru, șerpuitor printre dealuri și păduri, cu drumuri întortocheate și povârnișuri priporoase... Dar ce de izvoare avea această localitate! Curgeau neîncetat și prietenos – nu unul, nu două, ci câte trei sau șapte odată, iar în Huruitoare, adică pe mahalaua străbunelor mei, dintr-un povârniș stâncos țâșneau tocmai 17! Șaptesprezece – unul lângă altul! De atâtea ori le-am numărat! Îmi plăcea să le număr. Aveam nevoie să mă conving în fiecare dimineață că nu li se întâmplase nimic peste noapte. Că erau toate ca frații – grămăjoară, împreună, pe acel picior de plai, pe acea gură de rai. A rămas valabil până acum – știu cu certitudine – cele mai puternice impresii din copilăria mea sunt legate de aceste izvoare, de acest sat medieval cu peisaje de poveste.

Noi suntem un popor cu tradiții existențiale de veacuri. Cercetătoarea Varvara Buzilă, în articolul „Fântânile în sistemul de valori al culturii populare”, publicat în „Buletinul științific al Muzeului de Etnografie și Istorie Naturală”, 2015, afirmă că simbolul apei – fântâna, izvorul este un reper identitar de esență în circuitul de valori al creației populare. Astfel numeroase credințe, ritualuri, obiceiuri, proverbe, zicători, legende sunt dedicate acestei valori existențiale: „În popor se spune: „Degeaba trăiești, dacă n-ai făcut o fântână, n-ai ridicat o casă, n-ai sădit un pom și n-ai crescut un copil”. Este o maximă devenită normă existențială ce exprimă pe deplin filosofia înscrierii omului în cosmos prin creațiile sale. Ea are înțelesuri profunde. Măsurăm rostul unei vieți de om cu un pom sădit, care se va adânci în pământ și, concomitent, se va înălța la cer rodind fructe; cu o fântână, care va adânci și mai mult pătrunderea noastră în pământ, dar ne va menține totodată echilibrul dintre subteran, pământ și cer; cu o casă care ne va așeza și mai

clar în spațiul terestru și ritmurile cosmice; cu un copil care să fie garantul continuității acestei tradiții în timp.” (p.29).

Bunăoară, străbunelul meu matern, Ion Andrieș, din satul Cureșnița, fântânar de la Dumnezeu, și-a făcut un obicei din a desfunda vinele de apă, de a construi izvoare și a le dăruia satului. Dar am aflat și despre un caz ieșit din comun. Ținea de o tradiție mai veche, pe alocuri abandonată, alteori uitată, – de a vinde izvoare sau chiar fântâni. Odată, într-o plimbare prin Huruitoare, a simțit un zvâcnit al apelor acolo

Ion Andrieș

unde nimeni n-ar fi bănuț. Iar el avea un simț al pioșeniei pentru apă și apa știa asta și îi dădea semnale. El desfunda izvoare din dealuri priporoase și locuri neprietenoase vinelor de apă, îndrăzne să se ia la hartă cu pietrele, lutul și scoicile care le zăgăzuiau calea. A făcut un izvor pe deal, departe de sat. Au aflat sătenii. S-au bucurat mai ales cei care mergeau pe acele dealuri cu vitele la păscut. Iar mai apoi, una dintre consătențe l-a implorat să-i vândă ei izvorul, că

Încă una - gătită și mulțumită

nu ar fi avut posibilitatea să construiască unul sau să sape o fântână, și ea, cum să meargă pe lumea cealaltă fără apă. Și tatuca Ion s-a îndurat și i l-a vândut. Apoi, când satul s-a lărgit, apă nu era suficientă pentru treburile gospodăriilor extinse, și izvorul, având un debit puternic, a fost adus în sat. Printr-un efort cumulat al măhălenilor, cu ajutorul tractoarelor și al excavatoarelor a fost tras în alt loc, acolo unde nu dădeai de apă chiar dacă săpai fântâni adânci, de 40-50 de metri.

Dar cele 17, de lângă grădina lui, erau marea lui preocupare. L-am urmărit de multe ori cum le îngrijea. Diminețile, atunci când mă trezeam odată cu zorii și alergam la izvoare după apă proaspătă, „neînceptă”, cum îi zicea mămunea (și mama tot așa zicea despre prima apă – fie de izvor, fie de la fântână), îl găseam acolo. Zi de zi, pe la cântat de privighetori, el lua sapa pe umăr (uneori și ranga sau hârlețul) și se îndrepta spre izvoarele sale. Erau dimineți de rouă, când se îngâna ziua cu noaptea, în acea liniște miraculoasă, liniștea jinduită de păsări pentru a lansa cele mai sfâșietoare triluri – cu aer limpede și proaspăt, cu susurul apei de cleștar, cu foșnet de ierburi. O singură dată, la oră matinală, din curtea bunicii, am apucat a-l zări ca prin ceață cum mergea pe drumul din capătul grădinii – cu pas mărunț, dar sigur, spre izvoare. De cele mai multe ori, atunci când eu coboram cărăruia să aduc apa neînceptă pentru porăiala de dimineață, el lucra deja. Cu mișcări încete, domoale, de parcă se temea ca nu cumva

să tulbure ritmul de veacuri al izvoarelor, curăța calea apelor de prundișul care se adunase între timp, scotea mătasea broaștei de pe jgheburile de piatră, aduna buruienile, ramurile sau tufarii care îngreădeau pâraiașele. Cumpătat, împăcat, senin, luminos chiar. Eu urmăream mișcările lui cu acea fascinație a copilului care crede că e așa de simplu și lesne de făcut ceea ce alții fac în fața ta. M-aș fi repezit să iau sapa din mâinile lui și să fac eu ceea ce îmi părea așa de firesc și de la sine înțeles. Dar știam că nu e voie să-l întrerupi. Toți știau. Doar îi dădeau binețe. Nici răspuns nu așteptau. El doar dădea din cap sau nici atât. Nu trebuia deranjat. Era un fel de evlavie în munca lui, care parcă nici muncă nu era, ci mai degrabă un ritual. Și tot așa, mutându-se de la un izvor la altul, după un traseu pe circulară, stabilit și știut doar de el, – în fiecare zi. În afară de duminică, bineînțeles. Era ziua Domnului. Se ruga.

Acum, de când m-am stabilit în zona de Centru, mergem mai des în satul soțului, sat de codru – Codreanca se numește. E foarte asemănător cu satul Cureșnița, mai ales în vatra veche: hudicioare șerpuitoare, izvoare la poale de deal, cărării pe povârnișuri. Aici, tradiția săpării fântânilor și curățirii surselor de apă este aceeași ca pe la noi. Și atitudinea pioasă față de apă se transmite din generație în generație. Dintre cei mai vestiți fântânari era cunoscut Efim Dulgan, care a construit multe izvoare cu apă bună sub dealurile satului și la marginea de sud, spre Greblești. Izvoarele erau clădite bine, cu rezervoare de apă și uluce pentru adăpat vitele. Sătenii îl știau de om bun și mare gospodar. În afară de izvoare și fântâni, el a zidit gardul și poarta cimitirului din sat, a construit și un drum pe dealul cimitirului. Faptele bune fac și ele lanț, care servește de model pentru alții.

Iată că vară de vară fântânile satului trec prin acest proces de purificare a apelor, care începe în ziua de Rusalii. Tradiția spune că anume în această zi se deschid apele și așteaptă „mântuitorii” să le curețe – de nămol, pietriș, frunze, ramuri, alte impurități, care înfundă vâna de apă și-i schimbă gustul. Anul acesta tocmai au pornit ploile pe la Duminica Mare și Rusalii și nu era chip de curățat fântânile. Așa că în următoarele duminici sătenii, rând pe rând, adunându-se în cete pe mahală, la claca tradițională, au tot curățat câte două-trei pe zi. Ca să nu rămână vreuna uitată. Am surprins în aceeași duminică două cete harnice de gospodari, care nu pridideau să facă tot ce-și propuseseră. Har și spor lor! Pentru mulți ani, pentru veșnicie!

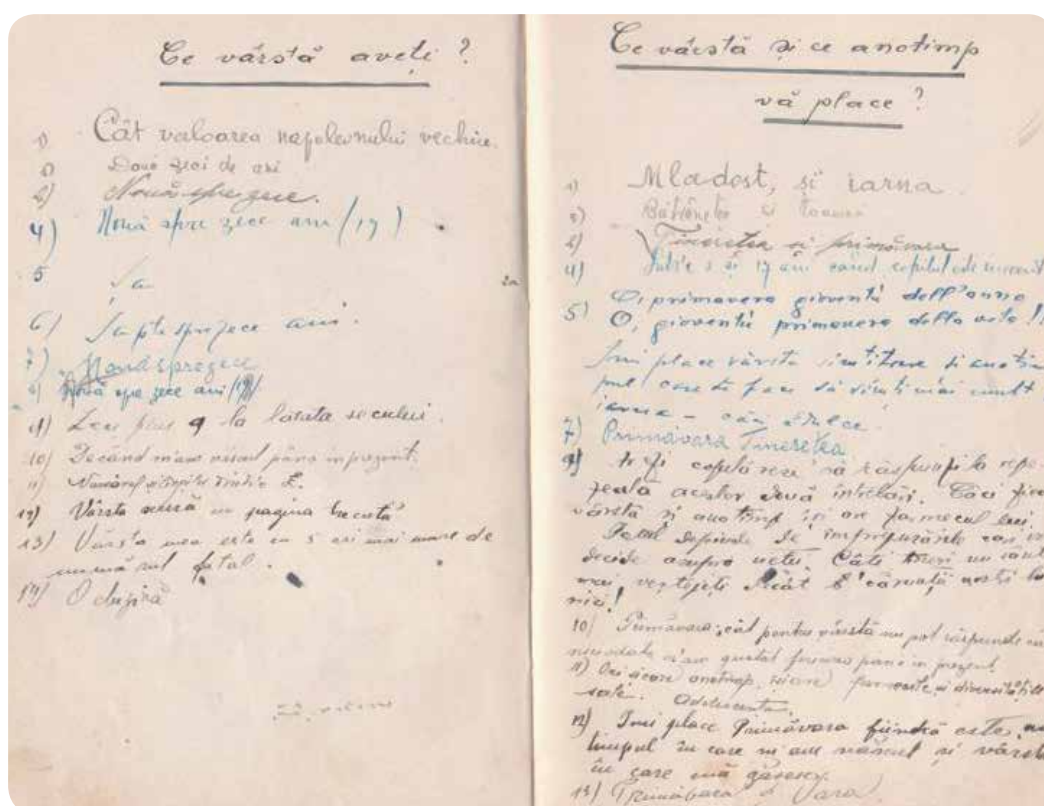
Povestea unui oracol de la 1925

Steliana GIMA

DOMNUL PETZI. Cât de importanți sunt oamenii din jurul nostru! Mai ales cei alături de care creștem. Unii lasă o amprentă asupra formării noastre intelectuale fără să-și dorească. Sunt oameni educați, elite care își doresc să lase discipoli în urma lor. Am întâlnit și oameni de genul ăsta. Nu-mi plac. Nu țin cont de propria

făceam la școală lecții de rusă despre muncitorii din uzine și tractoriștii de pe câmp.

Parcă evadam într-un alt univers pe perioada cât domnul Petzi stătea la noi, un univers al cărților și călătoriilor care l-au format ca om, animat de conversații îndelungi și spumoase în care erau mereu inserate citate din operele

individualitate a tânărului și încearcă oarecum să impună curentul ideologic pe care ei înșiși l-au urmat. E ceva forțat aici.

Vreau să mă refer la oamenii simpli pe care-i întâlnim și care prin atitudinea și comportamentul lor natural marchează spiritual și moral un tânăr.

Domnul Dumitru Petzi (așa își scria numele, „un pezzo, due pezzi, Steliana”, îmi spunea bătrânul octogenar) venea în anii '80 la Băile Reci de la Techirghiol pentru cure de nămol.

Nici nu știu cum a găsit familia noastră la care locuia în fiecare vară împreună cu soția, profesoară de limba engleză. De la dumneaei am învățat primele cuvinte în limba engleză și cântecelul Brother John în timp ce mai târziu

oamenilor celebri („câte limbi cunoști de atâtea ori te numești om”) îi plăcea să povestească istorii inedite din viața lor tumultuoasă: casa demolată de comuniști în care – într-o vizită la Bucureștii de atunci – am văzut pentru prima dată un pian și în peretele căreia era zidită cureaua de fost tânăr rebel legionar, cocoșei de aur ce valorau enorm, confiscați de securitate, ce nu a reușit să îi recupereze nici în anii 90, unchiul căpitan în armata albaneză, șederea împreună cu părinții la Sofia, cina cu Mussolini, broderiile mamei, văduvă încă de tânără, ce nu a vrut să se recăsătorească dedicându-se celor doi fii, Paul și Dumitru.

Domnul Petzi împreună cu o mătușă – tanti Tasa (Anastasia Cealera Bacola) – au fost oamenii care mi-au povestit pentru prima dată despre aromâni și viața lor din Pind. Ei au insuflat în mine dorința de a căuta mai departe adevăruri și de a lua inițiativa. Așa am început voluntariatul de mai târziu pentru comunitățile aromâne din București și Techirghiol.

„Care este regula lui SI conditionnel în limba franceză, Steliana?” mă întreba cu autoritate domnul Petzi pentru a-mi verifica cunoștințele privind gramatica limbii franceze. Ii răspundeam corect ei observând la mine aplecarea către limbi străine.

ORACOLUL. Era 11 septembrie 2001. București. În ziua atacurilor teroriste asupra SUA eu primeam cărțile despre aromâni ale lui Dumitru Petzi de la dna Petzi, dumnealui decedând între timp. Știa că urma să moară. Cu desăvârșită credință în Dumnezeu, aștepta momentul cu înțelegere, în liniște, rugându-se. Măinile albe, masive, împreunate pe piept. Dumnezeu să îl odihnească!

Cărțile erau așezate ordonat într-o cutie imensă. Tot acolo se afla și cutia de brodat din catifea culoarea prunei a mamei sale. O păstrez și acum și am arătat-o mereu în expozițiile mele vizitatorilor de stand în cadrul Zilele Orașului Techirghiol. În fiecare vară obișnuiam să etalez

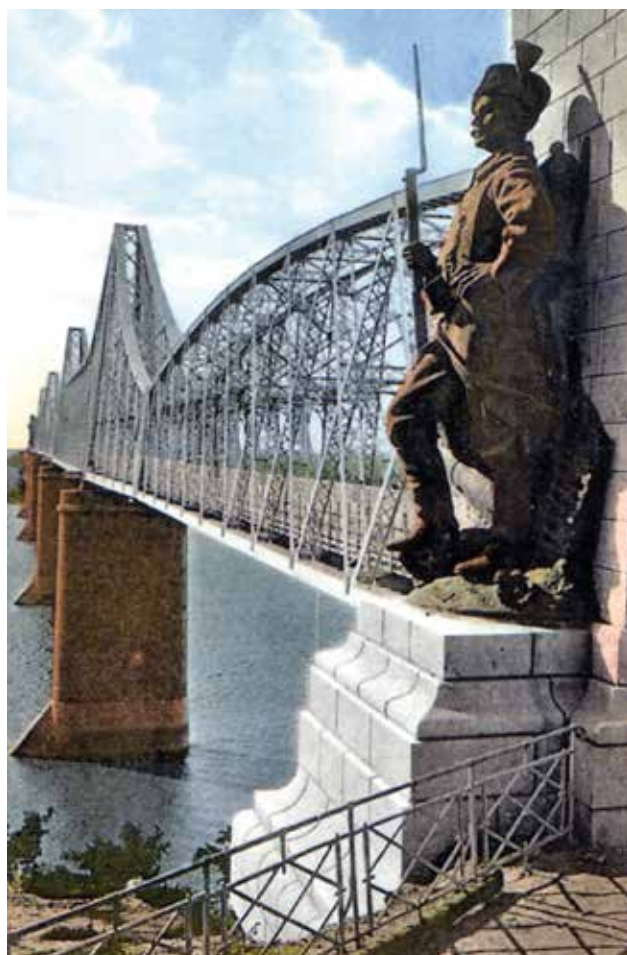
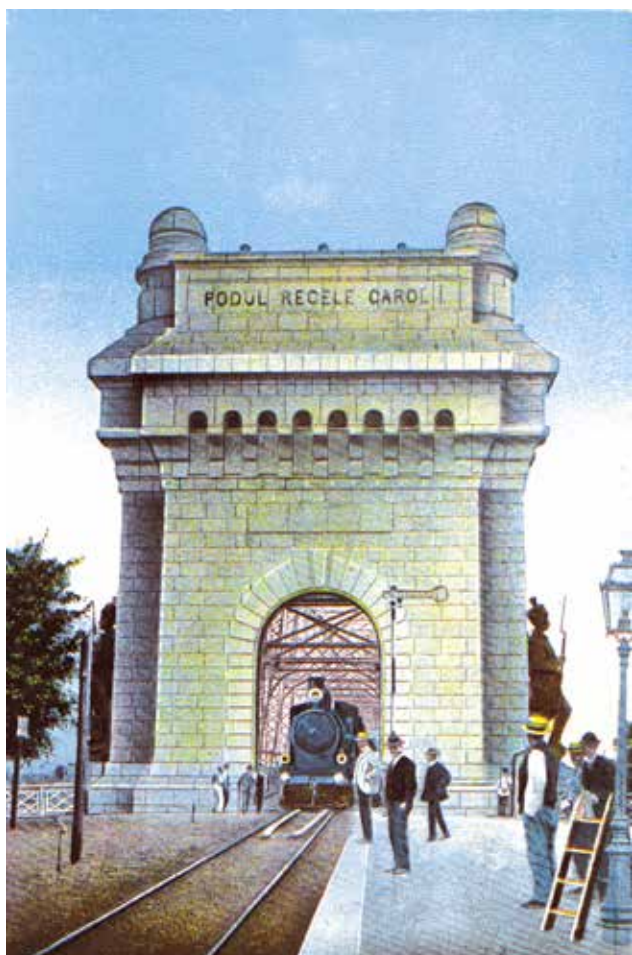
pe masă și cărțile de la 1900 despre aromâni. Alături de cutia de brodat în aceeași cutie cu cărți se afla și teza lui de doctorat „Finanțarea în caz de război”, 5 caiete scrise de mână, doctorat pe care nu a reușit să îl susțină din cauza contextului istoric de după 1945.

La sfârșit, doamna Petzi îmi spune: „Steliana, am și un caiet cu amintiri început de Mitică în 1925, pe când era elev la Școala Comercială de la Salonic. Păstrează-l tu.” L-am deschis. Papagheorghe Gheorghe, Biciolla, Caraluzi, Mihalecu, Atanasescu Aurel, Papahagi Anastase, Badralexi Niculae, Paul C. Petzi - toți colegi și prieteni cu autorul Oracolului. Il răsfoiesc cu grijă. Aflu că acești adolescenți erau preocupați de lucruri majore privind formarea lor intelectuală și evoluția istorică a țărilor din jur. Și asta în timp ce citeau Alfred de Musset, Jean Jacques Rousseau, Batzaria, Creangă, Eminescu, Tolstoi, Guy de Maupassant și ascultau Aida, Simfonia 9, Cavaleria Rusticana sau doine și cântece populare „albanezești”.

După zeci de ani petrecuți pe raftul din bibliotecă, acest oracol ajunge în fața voastră. Poate printre cei care completează oracolul sunt rude sau oameni pe care-i cunoașteți.

foto: Iulia Pană

Pericle Martinescu (11.02.1911- 21.12.2005), cunoscut prozator, eseist, traducător și gazetar s-a născut la Vișoara, Județul Constanța. După absolvirea Facultății de Litere și Filozofie a Universității București va îndeplini mai multe funcții; gazetar, secretar de presă din cadrul Ministerului Propagandei Naționale, Ministerul Informațiilor, secretar de redacție al revistei "Călăuza bibliotecarilor" etc. În numărul 3 din noiembrie 1945 al Revistei Fundațiilor Regale" îi apare un articol intitulat, "Podul dela Cernavoda", prilejuit de sărbătorirea semicentenarului podului construit de inginerului român Anghel Saligny. Mențiunile despre ce a însemnat construirea podului de peste Dunăre pentru Dobrogea, pentru dezvoltarea economică a

ținutului dintre Dunăre și Mare, implicarea totală a inginerului român în construirea podului - dorit printre altele și de Regele Carol I - precum și alte amănunte interesante despre Dobrogea vom afla din articolul semnat de Pericle Martinescu în revista mai sus menționată. Și poate nu ar fi rău dacă politicienii noștri ar cunoaște măcar o parte din realizările unor români de geniu, români de acum peste un secol în urmă și ar medita și ar învăța ceva meditănd asupra lor.

Podul de la Cernavodă

Comemorările sunt în viața unei națiuni prilejul verificării trăiniciei și adâncimii istorice a civilizației ei. Fiecare comemorare aduce aminte contemporanilor epoca de sbucium sau

9 octombrie 1890. Actul punerii pietrei de temelie a podului.

de activitate febrilă a înaintașilor, le ridică în față idealurile de care erau însuflețiți aceștia și le întărește orgoliul. Cu cât aceste comemorări se referă la acte și la realizări mai depărtate, cu atât orgoliul național al contemporanilor este mai mare. România modernă n-a atins încă vârsta necesară pentru ca noi, cei de azi, să comemorăm înfăptuiri ce au atins măcar o sută de ani de existență. Suntem încă în faza comemorărilor decenale sau pluridecenale - cel puțin în ceea ce privește civilizația noastră. Ele sunt totuși atât de importante, fiindcă în scurta istorie a României moderne înfăptuirile, câte s-au făcut, au însemnat momente atât de importante pe calea progresului, încât aceste comemorări constituie prilejul unor adevărate mândrii. Aniversarea semicentenarului podului de la Cernavodă, sărbătorită de curând, este una din aceste comemorări care trezesc în sufletul națiunii un ecou adânc și unanim. Ce a însemnat în viața poporului nostru și în dezvoltarea economiei lui podul de peste Dunăre, nu mai este nevoie să subliniem. Această splendidă creație tehnică, operă a geniului constructiv românesc, constituie azi o mândrie spre care întregul popor privește cu un legitim orgoliu. Podul de peste Dunăre a fost realizat între anii 1890 și 1895, deci inaugurarea lui de la care s-au împlinit anul acesta 50 de ani, s-a făcut la mai puțin de 20 de ani după reanexarea Dobrogei la trupul României. Deci înfăptuirea lui a răspuns și unor necesități, pe lângă cele economice și unora de ordin moral. Acest pod a întărit legăturile dintre România veche și Dobrogea, aducând mai aproape de trupul țării această provincie în care se afla leagănul atâtor amintiri scumpe din trecutul poporului român și integrând-o definitiv în imaginea geografică și morală a României. Înainte de construirea podului de peste Dunăre, din cauza dificultăților de transport, Dobrogea

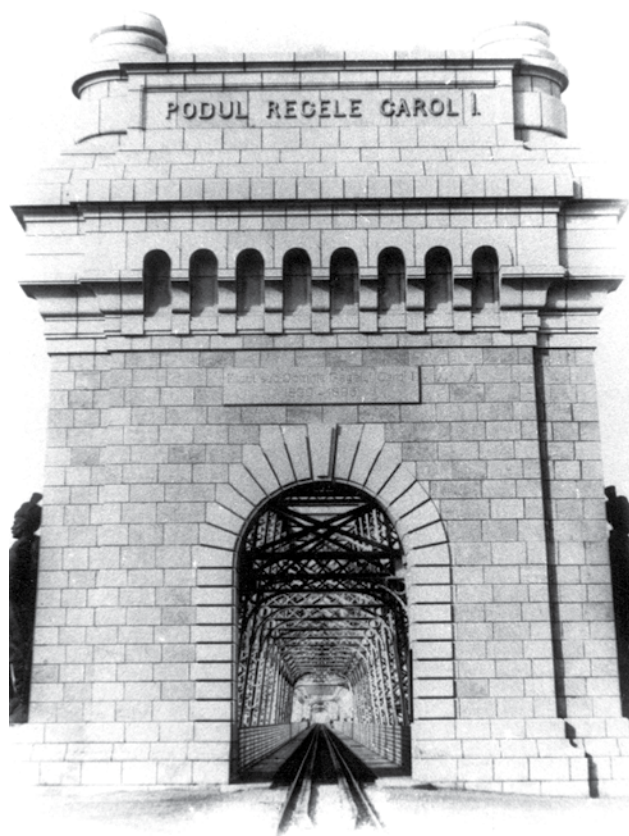

1894. Podul de la Cernavodă în construcție

era în concepția de dincoace de fluviu o provincie izolată, depărtată și sălbatică, locuită de oameni asupra cărora se mențineau cele mai bizare impresii. Cei ce aveau curajul să treacă dincolo și să se fixeze pe pământul dobrogean erau considerați niște oameni temerari. Chiar multă vreme după construirea podului, această impresie persistă. Astfel, în cursul primului război mondial, când populația Dobrogei fusese persecutată din motive strategice, locuitorii ei, în Muntenia și Moldova, unde își găsiseră vechile legături familiare și rudele, au fost întâmpinați cu admirație și uimire; „Cum, bre, veniți din Dobrogea, mai trăiți încă! Nu v-au mâncat turcii?

...Dobrogea era necunoscută. Podul a spulberat această impresie fabuloasă și a făcut ca provincia de la Mare să nu mai fie socotită o colonie sălbatecă, unde cei ce se duc sunt definitiv pierduți. Dimpotrivă, grație acestui pod, Dobrogea a devenit de la inaugurarea lui, o provincie prosperă din toate punctele de vedere și vizitată de toată populația țării, pentru plajele și poezia ei exotică, astfel că mentalitatea care păstra încă despre Dobrogea imaginea unei provincii aride și inospitaliere a fost definitiv înfrântă.

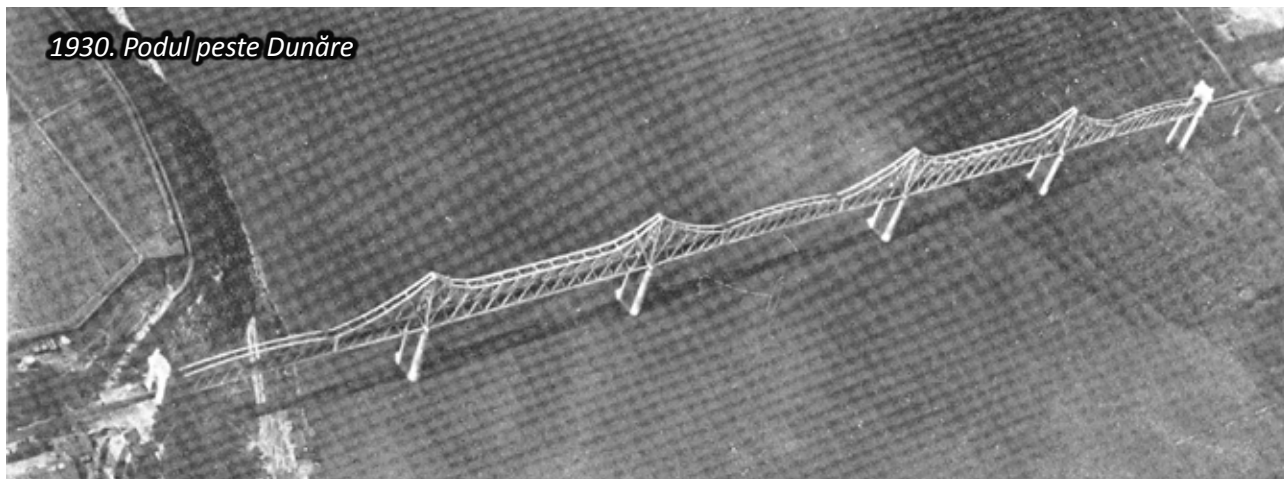
Dar podul acesta măreț de peste Dunăre are și o altă funcțiune în destinele poporului român. Ea a fost limpede exprimată în discursul inaugural al Regelui Carol I, de la 26 septembrie 1895, când Suveranul a spus; „Săvârșirea Podului peste Dunăre, dorit de un sfert de veac de Mine, este astăzi un fapt împlinit și uriașă se ridică înaintea noastră această falnică operă, ca o mărturie vădită a tăriei Regatului. Geniul omenesc, în care se răsfrâng progresul și avântul puternic al României, a învins toate greutățile, a înlăturat

1895. Podul „Regele Carol” Cernavodă

toate piedicile, spre a executa această trainică și nepieritoare lucrare, care trebuie să arate lumii că vrednic este poporul român de frumoasa sa chemare la gurile Dunării și porțile Orientului”.

Scăpat din două războaie care și-au abătut deseori asupra lui ploile de bombe, Podul de la Cernavoda confirmă astăzi bucuria și nădejdlile bătrânului Rege. El întărește, totodată, mândria și nădejdlile noastre.”

A XIII-a ediție a Congresului Internațional de Istorie a Presei

Aurelia LĂPUȘAN

Asociația Română de istorie a Presei și Universitatea din Pitești desfășoară cea de-a XIII-a ediție a Congresului Internațional de Istorie a Presei, în format on line, în ziua de 19 septembrie 2020. Tema acestei ediții este dedicată Audiovizualului, o istorie recentă (1928-2020).

Istorici, universitari, oameni cu preocupări în cercetarea istoriei presei românești își dau întâlnire pentru valorificarea fondurilor documentare relative la apariția și la evoluția presei în spațiul lingvistic românesc, la apariția jurnalismului audiovizual ca ocupație/profesie, la primele programe radio/de televiziune, a publicațiilor de popularizare aferente ș.a.m.d. Ariile tematice subsumate congresului sunt diverse și de larg interes: Începuturile radiofoniei, studii monografice. Personalități reprezentative pentru perioada pionieratului; Programele editoriale. Influențe străine, modele culturale în evoluția presei audiovizuale; Jurnaliști-pionieri, în audiovizual. Jurnaliști/scriitori reprezentativi, în presa audiovizuală; Emisiuni de radio și televiziune memorabile. Jurnaliști de referință din domeniul audiovizual; Propaganda radio. Anii războiului, anii războiului rece; Vocea Americii și Europa Liberă ș.a.

Membrii Filialei Dobrogea a Asociației Române de Presă participă cu un număr impresionant de comunicări;

Adelina Alexia TOCITU, Universitatea Ovidius, Radio Vacanța – un radio turistic; Traian BRĂTIANU, SKY FM - Singurul post de radio în totalitate constănțean; Aurelia LĂPUȘAN, Universitatea Ovidius, La microfonul Europei libere o "Poveste a vorbei" cu Horia Roman; Maria PARIZA, Universitatea Ovidius, Aromânii și reprezentarea identității etnice prin mijloace audio-vizuale. Studiu de caz: Radio România Internațional. Secția Aromână; Delia Roxana CORNEA, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Expoziția Internațională de Radio de la București (septembrie 1929) și importanța ei în dezvoltarea și afirmarea Radiodifuziunii Române; Delia Roxana CORNEA, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Radio Europa Liberă – Secția Română – portavocea

dorinței de libertate a unui popor și încercările Securității de suprimare a acestei voci; Sorin Marcel COLESNIUC, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Documente referitoare la activitatea Societății de Difuziune Radiotelefonică din România, păstrate în fondul personal Nicolae Caranfil; Mariana TOCIA, Universitatea Ovidius, Cenzura și limbajul de lemn în audiovizual. Studiu de caz : Radio România Actualități în perioada comunistă; Lavinia DUMITRAȘCU, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Periodicul „Danubiu” din Cernavoda și „părintele său”, învățătorul Ion Mușat; Constantin SCURTU, Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”-Filiala Constanța, Jurnalistul, poetul și traducătorul Aron Cotruș (1891-1961); Enache TUȘA, Universitatea Ovidius, Reglementări și interdicții în presa interbelică. Trei cazuri publice de cenzură.

În deschiderea lucrărilor congresului va fi decernat Premiul Național de Jurnalism "Sever Cărpinișan". Alte două premii anuale decernate de ARIP poartă numele "Maria Danilov", una dintre membrele fondatoare ale asociației, o reputată cercetătoare în istoria Moldovei, și Premiul "Sergiu I. Nicolaescu".

Constănțeanul Nicolae Sever Cărpinișan este primul român licențiat în jurnalism, cu o impresionantă operă jurnalistică și civică, probând performanțe în varii domenii culturale, face parte din lunga listă a martirilor profesiei noastre. Pentru aceste considerente, Consiliul director ARIP a instituit în aprilie 2011 Premiul național pentru jurnalism NICOLAE SEVER CĂRPINIȘAN conferit anual unor personalități ce s-au remarcat în jurnalism, precum și în activitățile civice.

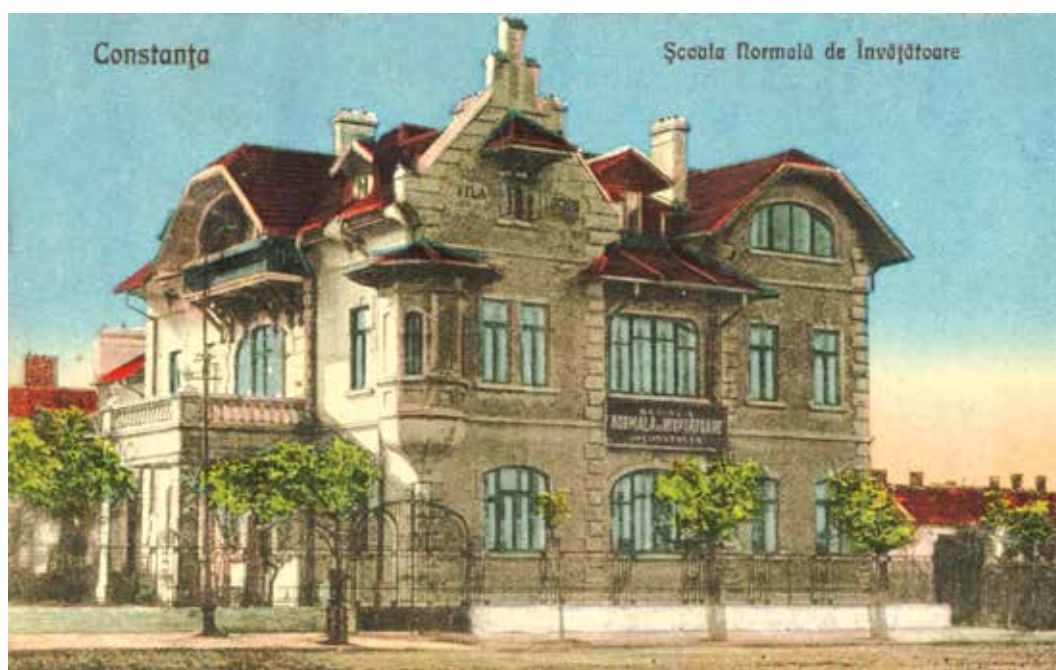
Au mai primit acest premiu constănțenii comandor Marian MOȘNEAGU, publicista Sînziana IONESCU, alături de Horia BĂDESCU, Michaela BOCU, Radu MACOVEI și alții.

Anul acesta premiul va poposi la Timișoara pentru conf. univ. dr. IOAN DAVID, marcând performanțele sale jurnalistice și în cercetarea istoriei presei.

Școala constănțeană, grija întregii comunități

Aurelia LĂPUȘAN

După reintegrarea Dobrogei la România, numeroase personalități au sprijinit învățământul dobrogean: regele Carol I, Ion C.Brătianu, Mihail Kogălniceanu, Take Ionescu, Spiru Haret, Remus Opreanu, Ion Bănescu. Regele Carol I afirma că „în Dobrogea, în Constanța în special, trebuie să se clădească cele mai bune școli, misiunea învățământului românesc fiind aici de o deosebită însemnătate.”¹

În 1878, în zona transdanubiană erau doar câte 3 școli elementare în fiecare din cele 2 principale orașe: Constanța și Tulcea, și una în fiecare din orașele Sulina, Babadag, Măcin, Isaccea, Medgidia, Hârșova.²

Costache Petrescu rămâne personalitatea cea mai expresivă în definirea obiectivelor școlii românești din Dobrogea la acea dată: răspândirea învățaturii limbii românești, dezvoltarea simțirii naționale și a mândriei românești.³ Cu implicarea

lui, la 6 februarie 1879, se inaugurează prima școală românească din Constanța, în prezența prefectului Remus Opreanu, a primarului Antonio Alexandridi, a celorlalți reprezentanți ai puterii locale. Costache Petrescu figura în lista cadrelor corpului didactic din România – o recunoaștere națională a personalității sale.

Școala era situată pe strada Traian. Inaugurarea ei se face „într-o atmosferă de adevărată sărbătoare”. Clădirea aparținea orașului, cu o sală mare „pentru 100-150 elevi” și trei camere mici, școala fiind cunoscută sub numele de Școala primară de băieți nr. 1. Prima lecție din abecedarul pentru învățarea limbii române a fost predată de institutorul Costache Petrescu. Școala a avut pentru început ca mobilier „3 catedre din brad, 3 table negre, 9 table mici, 19 bănci de brad cu șase locuri fiecare și un orologiu”⁴.

Anul următor, Costache Petrescu a înființat, din proprie inițiativă, o școală de adulți, după modelul celei pe care o ctitorise la Silistra. Școala era tot în localul comunei, de pe strada

4. Boncu, C., Constanța – „Contribuții la istoricul orașului”, op.cit., p.84.

1. Vitanos, Constantin, Școala în epoca globalizării, Ed. Ex Ponto, Constanța, 2006, p.4.

2. Grigore Dănescu, Dobrogea, București, 1903, p.125.

3. Colegiul pedagogic „Constantin Brătescu”, „Valori ale civilizației românești în Dobrogea”, Constanța, 1993, p. 42.

Traian. Dascălul făcea cursuri de noapte cu tineri și bărbați de toate neamurile, după ce peste zi mai dădea și lecții de limba română la școala comunității bulgare.

Învățământul se organizează, pentru început, după Legea instrucției publice din 1864, o lege dată de Alexandru Ioan Cuza, care cuprindea gratuitatea și obligativitatea școlară, principii devansând la acea vreme învățământul din Franța, Italia, Scoția, Anglia.⁵

Costache Petrescu s-a retras din învățământ la 10 februarie 1882. În octombrie același an, el a fost numit translator pe lângă Prefectura județului.

În martie 1880, mai mulți cetățeni ai orașului adresau o petiție prefectului județului Constanța, prin care atrăgeau atenția asupra planului de

ordinul cu nr. 10141. „Cunoașteți mijloacele de care poate dispune în acest moment comitetul și intențiunile sale, intențiuni foarte lăudabile și nobile, dar mijloace atât de restrânse, încât este cu neputință a se ajunge la scop numai cu dănsese. Pentru că în acest moment chiar cerem ministerului ca să binevoiască a ne autoriza să convocăm Consiliul județean spre a decide asupra necesității construcțiunii edificiului menționat și asupra sumei cu care județul va contribui anual la plata integrală a edificiului vă rugăm și pe dumneavoastră să binevoiți a convoca onor Consiliul comunal spre a decide că această construcțiune este de necesitate publică, că se va efectua conform planului aflat la Prefectura județului, că comuna se obligă a plăti ca anuitate în acest scop, pe fiecare an,

construcție a orașului, din care lipsea un loc pentru școală, un altul pentru un edificiu de o „primărie corespunzătoare chemării unui oraș de port la mare; dar mai departe edificiul primăriei să fie și corespunzător demnității numelui de român”. Desigur, ei nu cunoșteau faptul că, două luni înainte, în ședința consiliului comunei, prezidată de A. Alexandridi, primar, se decisese, în ordinea priorităților, și construirea unui local pentru școala de fete.

Dar problemele edilitare în noua provincie românească nu se rezolvau cu ușurință. Așa că la 27 noiembrie 1882, prefectul Remus Opreanu, secondat de directorul Prefecturii, Mihail Coiciu, adresau primarului Alexandridi

suma de 10.000 lei noi, pe lângă suma cu care se va obliga județul și cu executarea decisiunii sale însărcinează Primăria”.⁶

Greutățile financiare inerente începutului de drum fac ca proiectul noului local să fie amânat încă mulți ani. Demn de remarcat este modul în care Primăria Constanța se implica în conducerea și sprijinirea școlii nu numai din punct de vedere material, ci și logistic, am spune astăzi. La prima școală de băieți, Primăria realizează cabinetul de mecanică și fizică, asigură materiale didactice: hărți, aparate, o bibliotecă de 460 volume. Institutorii aveau obligația să examineze elevii în fiecare lună și notele să le facă cunoscute

5. Ion Faiter, Monografia Liceului „Mircea cel Bătrân”, „Muntenia”, Constanța, 1996, p.16.

6. Din tezaurul documentar dobrogean, volum coordonat de M. Stanciu, Arhivele județene, 1988, p.102.

individual revizoratului școlar din localitate. Examenul de sfârșit de an era supravegheat de funcționari ai Primăriei, obligați să aprecieze „calitatea și precizia cunoștințelor” însușite de elevi. Tocmai de aceea toți elevii clasei a IV-a „au descris cu pătrundere diferite aparate de fizică și au probat că cunosc bine construcția, întrebuințarea lor”, semnalând necesitatea de a se înființa o clasă divizionară, înaintea ciclului școlar pentru ca cei mici să deprindă limba română.⁷

Anul școlar se încheia printr-o serbare în sala „curselului” cazinei comunale, unde Primăria acorda premii, în limita sumelor prevăzute în bugetele orașului. Primele cărți destinate premierii elevilor au fost operele semnate de I. Heliade Rădulescu și donate, în 1878, Constanței

local pentru școala de fete.⁸

La 22 august 1895, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice îl înștiința pe primarul Mihail Coiciu: „În vederea adresei dvs. nr. 6009 din a.c. subscrisul are onoarea a vă face cunoscut că ministerul admite în principiu înființarea unui gimnaziu în acel oraș. Așadar vă rugăm să cedați ministerului un loc în bune condițiuni, unde s-ar putea clădi un edificiu propriu pentru gimnaziu. Până atunci sunteți rugat a alege dvs o casă bună, în care s-ar putea instala gimnaziul ce înființăm în acel oraș cu începutul anului școlar 1896 – 1897”. Rezoluția primarului, a doua zi: „se va răspunde că consiliul comunal a hotărât cedarea unui loc pentru construirea localului de gimnaziu tot acolo unde s-a cedat și pentru palatul administrativ și s-au supus aprobării Ministerului de Interne”.

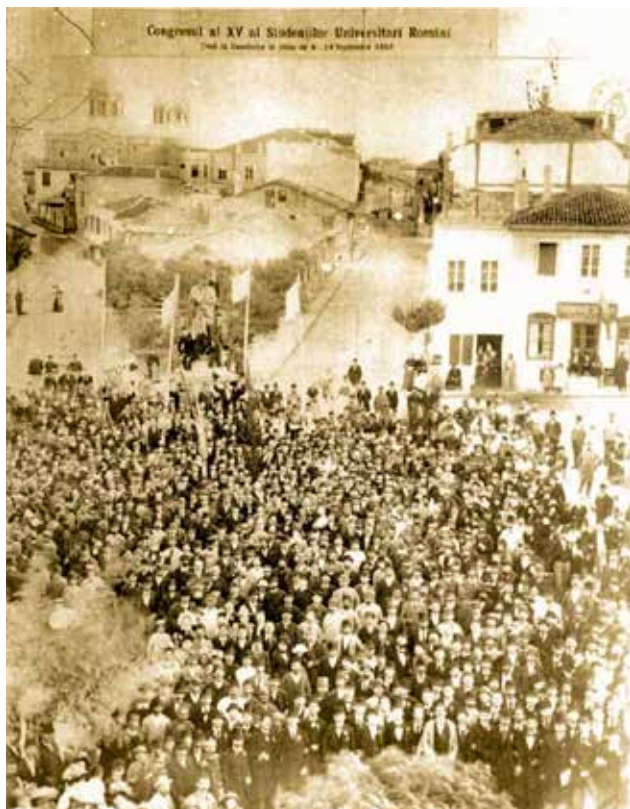
de fiul acestuia. Primăria și Prefectura acordau burse de studii pentru continuarea pregătirii tinerilor studiosi în București și chiar la universități străine.

În strada Școlii funcționa, tot din 1879, Școala primară de fete nr. 1. În 1883 clădirea – închiriată – a fost reparată. În 1886 erau înregistrate 93 eleve din familii de români, evrei, greci, bulgari, englezi și francezi. Patru clase paralele, trei institutoare. Mobilierul era mai bine îngrijit: 11 bănci, 22 pupitre vopsite, două catedre, un orologiu, aparate pentru fizică, hărți. Datorită numărului mare de eleve, în 1887 consiliul comunal aprobă închirierea celui de-al doilea

Dar lucrurile nu au fost atât de clare pe cât era dorința oamenilor de a avea gimnaziu în orașul lor. Iată un alt raport al aceluiași Mihail Coiciu către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice în februarie 1896: „În fiecare zi vin la Primărie cetățenii și se roagă să intervin pentru înființarea unui gimnaziu în acest oraș, deoarece copiii care au terminat clasele primare n-au nici o școală superioară în care să-și continue studiile”. Om practic, dar cu un vibrant simț național, primarul Coiciu scria mai departe: „Copiii care au trecut clasele primare, dacă părinții lor n-au mijloace spre a-i trimite în alte orașe, nu mai pot continua studiile, iar acei cu mijloace sunt trimiși în străinătate, cum de exemplu în Constantinople,

7. Arhivele Statului Constanța, Primăria Constanța, dosar 35/1888, f. 17.

8. Boncu, C., op. cit., p.87-91.

1894. Congresul studenților români la Constanța

unde pierd simțul românismului”⁹.

Adresându-se primarului Mihail Coiciu, ministrul Cultelor și al Instrucțiunii Publice transmitea ordinul din 12 septembrie 1896 privind înființarea unui gimnaziu clasic, care în anul școlar 1896 – 1897 va funcționa cu clasele I – II. Profesorii numiți de minister, transferați de altfel de la desființata școală normală, sunt: Christu S. Negoescu, licențiat în litere și filosofie, doctor în științe politice, profesor cu același titlu pe care l-a avut la școala normală, având a predă istoria, limba română și limba latină; Dem Rădulescu, licențiat în științe matematice, profesor suplinitor de matematică, fizico–naturale și caligrafie – având și conducerea gimnaziului; Ion Bănescu, absolvent al Facultății de Litere, profesor de limba franceză, religie și geografie; Eugen Zmeck, absolvent al Conservatorului, maestru suplinitor de muzică vocală; Neculai Constantinescu, maestru suplinitor de gimnastică.

În primul an de funcționare gimnaziul a avut 73 de elevi, în două clase. Localul a fost închiriat. Biblioteca școlii s-a încropit din donații ale autorilor români, donații ale unor fruntași ai Constanței și prin achiziții făcute datorită sumelor de bani rezultate de la serbările școlare.

Când a absolvit prima serie a gimnaziului, s-au făcut alte memorii la minister pentru a se înființa un liceu. Profesorii au stăruit luându-și chiar obligația de a predă gratuit în cursul unui an la clasele superioare. Consiliul comunal promisese că va subvenționa noua școală cu 6.000 lei pe an. În clasa a V-a au urmat 35 elevi, la două secții: reală și modernă, promovându-se integral anul. Din păcate, consiliul comunal a refuzat promisiunea de subvenție și liceul se desființează.

Anii trec și noul local de școală la Constanța întârzie. Sub primariatul lui Mihail Coiciu, fost director de Prefectură, se mai face o intervenție la Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor: „Domnule ministru, Consiliul communal a hotărât de a construi un local pentru școlile de băieți și fete, contractând cu dl. arhitect Socolescu pentru elaborarea unui plan și avansându-i un acout. Însă ceea ce se opune la realizarea dorinței noastre de a avea un local, în condițiile cerute pentru asemenea instituțiuni, este lipsa de un loc suficient pentru acesta. Avem un singur loc, acela pe care se află actualul local al școlii de băieți și grajdurile pompierilor, dar nu corespunde îndestul destinațiunei ce voiu a-i da atât ca situațiune cât și ca întindere. Un loc care întrunește toate condițiile cerute, fiind în centrul orașului și având întinderea suficientă atât pentru curte cât și pentru grădini îl deține drumul de fer, fără nici o utilitate, căci nu are pe el decât o pepinieră mică de salcâmi. Deși în mai multe rânduri am stăruit ca să mi se puie la dispozițiune aceste locuri, care nu pot fi de nici un folos drumului de fer, nici chiar în viitor, stăruințele noastre însă au rămas fără nici un rezultat. Pentru a putea dar face un local de școală, care să fie un templu al culturii naționale și o podoabă a orașului, vă rugăm cu stăruință, domnule ministru, să binevoiți a interveni pe lângă onor minister respectiv, ca să ne lase la dispozițiia noastră locul în cestiune pentru scopul arătat. În cazul când ni se va da acum acest loc consiliul comunal are intențiunea de a începe clădirea chiar în anul viitor”¹⁰.

Deci, se cerea Direcției căilor ferate să cedeze un loc în fața fostei gări (astăzi perimetrul din fața Prefecturii), cu fațada în strada Carol (Tomis). Între cele două instituții – CFR și Primărie – existau vechi litigii ajunse și în instanță judecătorească. În 1888, anchete, procese, scandal în presă. Planul întocmit de arhitectul Socolescu a trebuit modificat. Primăria a majorat suma prevăzută cu 3.000 lei, iar comitetul a desfășurat o intensă

9. Din tezaurul documentar dobrogean, op.cit, p.210.

10. Din tezaurul..., op.cit., p.127.

activitate pentru stimularea subscrierilor, publicând în presa locală numele și sumele donate în acest scop; în 1890 se obține și un împrumut de 300.000 lei pentru construirea acestei școli și a altor edificii publice. După 12 ani de tergiversări, la 8 iulie 1892, pe când primar era, din nou, Mihail Coiciu, încep lucrările pentru construirea primului local de școală din orașul Constanța.

Școala normală de institutori și învățători din Constanța este desființată brusc de la 1 septembrie 1896, conform Legii învățământului primar și normal primar, ministerul dispunând înființarea în locul acestei școli a unui gimnaziu clasic, care în anul 1896-97 va funcționa cu clasele I și II.¹¹ Gimnaziul, cu profil clasic, era întreținut de statul român - comunitatea greacă își avea un gimnaziu propriu -, primul director fiind profesorul de matematică Demetru Rădulescu.

La sfârșitul lui august 1903 se înființează clasa a V-a comercială, ca o încercare de a îndruma pe elevi către activitățile specifice orașului-port. Regretabil, doi ani mai târziu și această încercare a dat greș. În această situație disperată pentru învățământul constănțean, din inițiativa prof. Virgil Andronescu, mulți ani mai târziu ajuns demnitar local – ia ființă Liceul particular „Mircea cel Bătrân.”

Localul este închiriat în casele din str. 11 Iunie (Cuza Vodă) ale fotografului Anatole Magrin, consul onorific al Franței la Constanța. Nivelul școlii este dat de calitatea de excepție a dascălilor lui: scriitorul Ioan Adam, avocatul I.N.Roman, avocatul Virgil Mormoceanu, inginerul Dimitrie Bănescu. De altfel, numele de „Mircea cel Bătrân” fusese dat încă din 1901 gimnaziului, de către ctitorul lui, Ion Bănescu.

În „Istoricul învățământului secundar în România”, de Petre Răscanu, Iași, 1906, erau înregistrați cei 139 absolvenți ai gimnaziului (din 469 cursanți) deveniți în timp 20 comercianți, 10 funcționari, 7 militari, 12 agricultori, 2 lucrători la căile ferate, 3 învățători, 31 studenți, 43 elevi în școlile comerciale, 43 liceeni.

Liceul – transformat în gimnaziu și purtând numele „Mircea cel Bătrân” – funcționează din 1911, având director pe prof. N.T.Negulescu, cel

1925. Prima promoție de absolvente a Școlii Normale

de-al optulea director de școală sub emblema acestui nume.

Un director decorat de rege

La 22 octombrie 1893, Ministrul cultelor și al instrucțiunii publice, Take Ionescu, la insistențele revizorului școlar Ion Bănescu, aproba prin ordinul 11336, în baza articolului 24 al Regulamentului pentru aplicarea Legii învățământului primar și normal-primar în Dobrogea înființarea, la Constanța, a Școlii normale pentru institutori și învățători. Se primeau elevi cu 4 clase primare, indiferent de vârstă. În programa de studii se prevăzuse și învățarea limbilor minoritare, turcă și bulgară. În primul an de funcționare cei 28 de elevi, dobrogeni get-beget, cum cerea regulamentul, au avut 8 profesori și maiștri. Primul director al Școlii normale, înființată în octombrie 1893, prin strădaniile sale, a fost Ion Bănescu. Regele Carol I, însoțit de Take Ionescu, ministrul instrucțiunii, și de generalul Poenaru, ministru de război, vizitează în 1895 Școala normală de învățători și institutori. Ei au rămas pe deplin mulțumiți, regele felicitând pe director de felul cum a găsit școala. Directorul Bănescu a fost decorat pe loc de către rege cu Meritul cultural clasa I.

În 1904 a fost înregistrată prima promoție de absolvenți de bacalaureat dobrogeni ai institutului „Mircea Vodă”. Dintre aceștia mulți au urmat cariere științifice: Andoni Vasile, inginer, absolvent al Politehnicii din Munchen, Bîrzan Ion, licențiat în drept la Universitatea

11. Direcția județeană a Arhivelor Naționale, fond Primărie, dosar 29/1896, p.2

București, avocat, Costancea Octavian, licențiat în matematici Universitatea București, Cișmigiu Stavru, licențiat Universitatea București, avocat, Flangea Nicolae, licențiat în drept, șeful secției administrație financiară Constanța, Florescu Al, licențiat în drept, funcționar în finanțe Brăila, Ghețu Nicolae, licențiat în drept, Universitatea București, avocat, Hurmuzi Constantin, funcționar superior de bancă, Nicolof Marin, licențiat în drept, Universitatea București, avocat, Perjescu Ovidius, licențiat în drept, Universitatea București, judecător de ședință, Tribunalul Covurlui, Petrescu Constantin, decedat pe când studia arheologia la Roma, Șerban Constantin, decedat pe când studia ingineria la Politehnica din Munchen, Steriu Toma, a studiat matematicile la București, Zeciu Zaharia Lulof a studiat Academia superioară de comerț din Leipzig.¹²

A doua etapă din viața școlii începe în 1912, când prin ordinul 547 ministrul instrucțiunii și al cultelor, C.C.Arion, dispune reînființarea Școlii normale de învățători.

Au fost ani buni, de formare a unei promoții de elevi pregătiți la standarde de instrucție

12. Aniversarea de 25 de ani a Liceului Mircea cel Bătrân, din Constanța, Anuar pe anul 1921-1922, publicat de direcțiunea școlii, Tipografia Constanța, p.48-49.

europenă, școala dobrogeană devansând uneori nivelul altora de multă tradiție.

Dar războiul a adus cele mai mari prejudicii materiale și morale provinciei, cel mai mult fiind afectată populația școlară.

Refacerea școlilor dobrogene începe din 1919.

În august 1919, se institue prin decret regal în fiecare comună rurală și pentru fiecare școală urbană câte un comitet școlar cu atribuții specificate prin lege. Se mai constituie comitete școlare județene pentru supravegherea, stimularea și controlul financiar al comitetelor școlare rurale și comitete comunale cu aceleași atribuțiuni în de privește școalele urbane. Aceste comitete erau datoare a strânge bani pentru punerea în funcțiune a școlilor care au suferit degradări în timpul războiului.

În același timp se constituie Federația corpului didactic. În primii ani de la înființare s-au păstrat și asociațiile provinciale ale cadrelor didactice, fiind apoi integrate la asociațiile generale ale cadrelor didactice și participând la congresele acestora.

Din 1922 începe o susținută campanie de presă pentru pregătirea superioară a învățătorilor de la sate.

De la lume adunate

Viața cărții în cartea vieții

Margareta DONOS, Elveția

Vara din acest an parcă e mai frumoasă decât celelalte, e mai luminoasă decât cea din anul trecut și poate chiar cu mult mai apreciată de noi înșine. Situația sanitară ne-a încetinit pasul, ne-a schimbat proiectele și ne obligă să stăm pe meleagurile natale, să admirăm natura și să ne uimim din nou și mereu de creativitatea umană din vecinătatea imediată, să mergem pe aceleași cărări și să vedem altfel lucrurile.

Trăim epoca circulației rapide a informației, care inevitabil duce și la superficialitatea acesteia. În condiții de noi incertitudini, coronavirusul ne oferă timp să ne întrebăm ce loc este rezervat cărții și lecturii. Cartea – această minunată creație, care ne permite să urmărim calea lungă și extrem de frumoasă, pe care au

parcurs-o literele pentru a fi așezate de mâna omului pe pagina manuscrisă, legate împreună cu piele, protejate cu lacăte de metal și păstrate cu sfințenie în mănăstiri. Cartea era transmisă generațiilor tinere precum o palmă de pământ, o casă ori un obicei. Erau puține atunci, erau studiate și îngrijite de norocoșii care le atingeau. Apoi omul a creat biblioteci moderne – locul unde destinul lui se împerechează cu cel al cărților pentru a naște idei noi. Astăzi progresul tehnic face ca textul să fie transferat pe ecran, cartea să fie comprimată și să devină invizibilă. E timpul să ne refugiem în biblioteci.

În Confederația elvețiană una dintre cele mai frumoase biblioteci, cunoscută în lumea întreagă și deci cea mai vizitată, este biblioteca

Biblioteca din Saint Gall

din localitatea Saint Gall. Construită în secolul VIII în stil baroc ea face parte dintr-un impozant ansamblu, care cuprinde mănăstirea, biserica, piața și sala de expoziții. Pe parcursul secolelor unele părți ale bibliotecii au fost incendiate în urma conflictelor armate, altele – reconstruite din nou ori restabilite parțial. Biblioteca este o bijuterie arhitecturală îmbrăcată în lemn sculptat și cu plafoane pictate. Tezaurul pe care-l găsim aici datează tot din secolul al VIII-lea. În condiții speciale sunt păstrate 170.000 de cărți dintre care unele cu vechime de 2700 ani. Mândria colecției o constituie cele 2100 manuscrise, dintre care 100 sunt anterioare secolului al VIII-lea, cum ar fi texte de Virgil datând din secolul al V-lea. În jur de 50.000 de cărți tapetează pereții sălii principale, care se vizitează în papuci speciali în scopul protejării podelei din lemn vechi. În biblioteca din Saint Gall se intră ca-n credință, se pășește atent și ochiul omului călătorește de la o epocă la alta cu o facilitate încântătoare. Totul este studiat pentru a crea o armonie perfectă – om, carte, scris, memorie.

La Geneva, Fundația Martin Bodmer consacră ultima expoziție din această vară, intitulată „Uriși și pitici”, dimensiunilor cărților. Sunt expuse 47 exemplare de carte – de la cea mai mică de 4,5 centimetri cu greutatea de 2 grame în două tomuri și care cuprinde cunoscuta rugăciune „Tatăl nostru” în șapte limbi, la cea mai mare carte cu înălțimea de 92 cm, lățimea 61 cm și greutatea de 30 kg. Dimensiunile „uriaeșe” pot fi realizate doar în formatul numit în plano. Cartea conține multe desene și a fost creată în Italia în 1812. De la inventarea scrisului, acum cinci mii

de ani și până în prezent, literele ne plimbă prin mileniiile civilizației umane pentru a ajunge la noile tehnologii, care ne sugerează cuvintele, ne înlocuiesc greșelile gramaticale cu alte greșeli și ne fac să credem că știm să scriem.

Nobila atmosferă din biblioteci, însă, rămâne inevitabil una de descoperiri și admirație asupra capacității omului care de milenii a transmis cunoștințele într-un concept inteligent de parcă opera, cartea, manuscrisul nu pot ajunge la destinatar decât într-un spațiu deosebit. Cabinetul de lectură ori biblioteca, chiar și în casele private, sunt mărturia vie nu doar pentru setea de cunoștințe, ci și pentru locul deosebit rezervat cărții în viața omului. Acest sentiment ne este confirmat și de bibliotecile contemporane construite recent, deja în mileniul trei, care sunt și ele o odă cărții și devin temple ale cunoștințelor. Printre acestea, un loc important îl ocupă Fundația Jan Michalski din localitatea Montricher. Construită din materiale moderne cu spații deschise și cu multă lumină, biblioteca este concepută drept centru de creație pentru scriitori. Invitați aici pentru câteva luni, aceștia locuiesc și creează într-un spațiu așezat într-un peisaj calm și pitoresc, departe de zgomotul civilizației. Anul trecut, în aceste condiții și-a petrecut vacanța creativă Mircea Cărtărescu cu ultima sa carte «Solenoid».

Universitățile elvețiene se inspiră parcă din antichitate și, în același timp, creează spații contemporane pentru a instala sursa cunoștințelor și depozitarul memoriei omenirii în edificii arhitecturale avangardiste. La Lausana, bunăoară, pe terenul Școlii politehnice federale,

echivalentul unei Universități, a fost ridicată recent o construcție în forma unui val de mare, care adăpostește o bibliotecă bogată de 500.000 lucrări pentru diverse specialități.

Facultatea de drept din Zurich a apelat la arhitectul spaniol Santiago Calatrava pentru biblioteca cu șapte etaje, în formă ovală, a căreia configurație aduce lumină pe toate rafturile cu cărți, protejându-le concomitent de razele solare directe. Atât în bibliotecile clasice/istorice, cât și în cele moderne, accesul este liber nu doar pentru studenți și cercetători, dar și pentru publicul larg. Chiar și manuscrisele vechi pot fi consultate la cerere și în anumite condiții de protejare minuțioasă a hârtiei și a pielei. Construcțiile noi, cu multitudinea de detalii și elemente, aplicate în funcție de modul de expunere a cărților, de unghiul de pătrundere a luminii, asigurarea umidității aerului sunt rezultatul cunoștințelor acumulate de secole în evaluarea tuturor tipurilor de hârtie și cerneală.

Oare vor rezista timpului aceste biblioteci, câte secole încă vor servi omenirii, cum vor ajunge în mileniul IV și V și mai departe?

Virusul care a reușit să tempereze frenezia economică, dar și distrugerea nemiloasă a mediului înconjurător, ne-a impus distanța de securitate și ne-a oferit un cadou înalt apreciat – contemplarea, reflecția și pătrunderea. Închis între patru pereți omul și-a întors privirea spre carte, spre textul complet și profund, spre operele vechi și noi. Timpul amplu, frica pentru ziua de mâine și incertitudinea ne-au împins și mai mult și pe mai mulți în brațele cărții. Lectura dar și mai mult împărtășirea acesteia în sânul familiei, a cuplului, a vecinilor ori prietenilor a fost o re-descoperire pentru mulți tineri. Am revenit parcă la felul vechi de-a citi și împărtăși, studia și discuta pe marginea cărții –cartea cu coperta, cu desenul și mirosul de cerneală tipografică, ce a făcut drum lung de la ideea transiterii la curiozitatea lecturii.

Spiritualitate

Simbolistica cifrelor

Drd. Geta COICIU DELEANU

Se știe că Pitagora concepea lumea ca număr. Unu este principiul universal. Dumnezeu este primul motor, numărul inefabil. Lumea este armonia numerelor, fiecare “ființă este un compus din finit și infinit deoarece purcede din Unitate și este compusă din par și impar, din limitat și nelimitat; este o armonie de contrarii și acest fapt explică nedesăvârșirea umană”(Nicomah din Gerace, Ar. II.B citat de Jean Mallinger Pitagora și Misteriile Antichității, Ed. Herald București, 2006, p. 152.) Astfel 1 este punctul, 2 este linia, 3 este suprafața, 4 este volumul, 5 dă culoarea și calitatea, 6 - viața însuflețită, 7 - rațiunea, sfințenia și lumina, 8 - iubirea, prietenia și prudența, 9 - dreptatea, 10 este numărul deșăvârșit.[Op. Cit.p.153]. Platon, în „Timaios” concepe Universul născut pe baza unor principii matematice, mai precis geometrice. „Dar, ca să existe timp, s-au născut Soarele, Luna și celelalte cinci astre, cele numite rătăcitoare, pentru a delimita și păstra numerele timpului. Iar Zeul, după ce a făcut trupurile fiecăruia dintre

ele, le-a pus pe orbitele aflate în cercul în care se mișcă diferite, șapte astre și șapte orbite: Luna pe prima orbită dimprejurul Pământului, Soarele pe a doua de deasupra Pământului, pe Astrul Dimineții și pe cel închinat lui Hermes le-a pus să se miște pe câte o orbită cu aceeași viteză ca a Soarelui, dar în sens contrar. Astfel se face că Soarele, Astrul Dimineții, și Astrul lui Hermes se ajung unul pe altul și sunt deopotrivă ajunse unele de altele”. [Platon, „Opere complete” vol IV, Ed. Humanitas, București, 2004, Timaios, 38 d, e, p. 298.]

Cosmogonia lui Platon a primit influența filosofiei și religiei egiptenilor unde filosoful a studiat în tinerețe și a influențat la rândul ei scrierile filosofico-teologice ale Sfinților Părinți. Platon își concepuse opera ca cicluri de nouă tetralogii, Timaios făcând parte din a opta tetralogie, având înaintea sa Cleptophon și Republica și urmându-i Critias. Gruparea în tetralogii a fost făcută de Derkylades pe vremea lui Cezar. [Principalele cronologii ale scrierilor lui

Platon în Platon, „Opere” vol. VII Ed. Științifică, București, 1993, Anexa 1, p 267].

Și în scrierile teologilor creștini există interpretări simbolice ale cifrelor. Filosofia pitagoricienilor, a lui Platon și Aristotel, era binecunoscută teologilor antichității târzii care au preluat ceea ce considerau folositor doctrinei creștine. De altfel și de la neoplatonicienii Origene și Plotin au preluat teologii creștini anumite elemente, iar cu altele au polemizat combătând ereziile. Limbajul filosofiei stabilește un cadru adecvat, logic, rațional care unește sensibilul cu inteligibilul, corporalitatea cu spiritul.” Cel care caută adevărul ultim al lucrurilor învață să-și situeze cercetarea în exercițiul mărturiei {sub forma uimirii, cel mai adesea} și în exercițiul contemplației naturale. Iar contemplația naturală îl îndreaptă către o dublă conștientizare: cea a singularității fiecărei făpturi și cea a singurătății care este urmarea benefică a acesteia, căci ea este premisă a întâlnirii unei alte singurătăți sub expresia unicității monadice. Aceasta din urmă ne conduce evident pe tărâmul doctrinei și reprezintă, fără doar și poate provocarea credinței, a experienței subiective a dumnezeirii.” [Anca Vasiliu, Eikon, Imaginea în discursul celor trei Părinți Capadocieni, Ed. Doxologia, Iași 2017, p 75] . Și Plotin ca filosof și Grigorie de Nyssa ca teolog, cunoscând bine opera lui Platon preiau, unul raportul dintre Unu și multiplu, Plotin desigur, celălalt referirea la Binele absolut și Cauza primă, (Grigorie de Nyssa). Platonismul era “absorbit mai demult

cu Origene, cu Clement, cu Augustin” [Gh. Vlăduțescu, Alianța cu filosofia în primele veacuri creștine, Ed. Paideia, București, 2019, p. 9]. Pe linia pitagorismului Sfântul Augustin interpretează simbolic, pe baza asociației de idei numerele: “Unu îl semnifică pe Dumnezeu, căci Dumnezeu e Unul, trei - Trinitatea, doisprezece –Apostolii, doi – iubirea, pentru că aceasta rezidă în cele două porunci (porunca iubirii de Dumnezeu și porunca iubirii aproapelui); zece – legea divină, având în vedere Decalogul; (n.t.) patru – universalitatea, deoarece există patru părți ale lumii, patru anotimpuri într-un an, patru vânturi în spațiu ; cinci este legea trei mozaică pentru că aceasta este cuprinsă în cele cinci cărți ale lui Moise” [Henri-Irene Marrou , Sfântul Augustin și Sfârșitul Culturii antice, Ed. Humanitas, București, 1997, p.366.]

Și Elisabeth Ozoline vede în cifra patru o cifră cosmică (punctele cardinale, vânturile), iar în folosirea celor patru forme simbolice în reprezentări religioase și mai târziu, în icoane: (leul, taurul, omul, vulturul) sintetizează “ceea ce este mai nobil, mai puternic, mai înțelept și mai agil în Creație. O tradiție creștină, care coboară până la Sfântul Irineu de Lyon și care este foarte răspândită în Occident, vede aici simbolul celor patru evangheliști, al căror mesaj a fost dus până în cele patru colțuri ale lumii”¹.

¹. Elisabeth Ozoline, Este icoana un simbol în volumul “Icoana, vedere a lumii duhovnicești”, Ed. Renașterea , 2012, p.135.

Inaugurarea Băilor de la Mamaia

Aurelia LĂPUȘAN

„Vă rugăm să binevoiți a lua parte la serbările inaugurale, care vor avea loc duminică 13 august curent, când Primăria va da un banchet la băile de la Mamaia, în onoarea Domnilor miniștri sosiți la aceste serbări.”¹

Telegrama poartă anul ... 1906. Miniștrii prezenți la momentul festiv erau M. Vlădescu și I. Grădișteanu, precum și episcopul Dunării de Jos.

Aceeași dată de 13 august 1906 a rămas scrisă și pe frontispiciul Pavilionului de băi: “Pe locul acesta de exilu al nefericitului Ovidiu în al XL-lea an de glorioasă domnie a M.S.Regele Carol I și al XXV an al regalității, ridicatu-s-au acest așezământ balnear cu mijloacele comunei Constanța prin îngrijirea Ministerului Lucrărilor Publice, fiind ministru al Departamentului dl. Ion Grădișteanu, iar primar al comunei dl I. Bănescu, după planurile întocmite de arhitectul Elie Radu. 1906, august 13”.

Se pare că data a fost fixată conjunctural. Inițial, o telegramă trimisă ministrului cultelor și instrucțiunii publice de către primarul Ion Bănescu dădea ca sigură data de 20 iulie pentru marele eveniment: „Domnule ministru, La 20 iulie curent, Constanța va sărbători cu toată cinstea și solemnitatea cuvenită punerea petrei fundamentale a unui sfânt lăcaș de biserică și a unei școale primare de băieți și fete. Ridicarea unui nou altar și a unei școale e o adevărată izbândă națională, căci, sub ocrotirea acestor instituțiuni, s-a format și a rezistat neamul românesc, făcându-și loc prin timp și prin seminții de-a ajuns până zilele noastre. Nădăjduim cu cea mai caldă încredere că Domniavoastră care

conduceți cu atâta demnitate ocârmuirea acestor instituțiuni, veți lua parte la o solemnitate care nu poate decât să vă umple de bucurie. Odată cu biserica și școala se va mai pune și piatra fundamentală a unui măreț cazino pe malul mării și se vor inaugura și **frumoasele instalațiuni de băi de la Mamaia**. Ziua de 20 iulie va rămânea un moment în dezvoltarea orașului Constanța.”²

Ce motive să fi existat pentru a se amâna momentul atât de mult așteptat de edilii constănțeni? Poate marea expoziție națională de la București, care antrenase toate ministerele, dar și autoritatea locală, poate altă indisponibilitate ministeriabilă.

Sărbătoarea organizată de Primăria Constanța a fost reprogramată pentru ziua de duminică, 13 august 1906.

Banchetul s-a dat în salonul Căilor Ferate Române. Au fost invitați speciali prefectul Poliției Capitalei, Moruzzi, directorii din Ministerul de Finanțe Filipescu și Chiriacescu, directorul general al Regiei, Tudor Rădulescu, directorul ziarului L'Indépendance Roumaine și directorul ziarului Voința Națională, deputatul Ernest Vârnăv, moșierii C.Pariano, Luca Oancea, arhitectul George Mandrea.

Pregătirile sunt minuțioase și la ele participă întreaga urbe: toți proprietarii de hoteluri și restaurante, instituțiile de ordine, proprietarii de birje, tipografii.

Pentru programul artistic se deplasează de la București corul bărbătesc al Academiei de

1. Arhivele statului, fond Primăria Constanța, dosar 11, 1906, fila 165

2. Arhivele statului, fond Primăria Constanța, dosar 11, 1906, fila 114

musică și artă dramatică.³

Serbarea s-a terminat cu un frumos joc de artificii sponsorizat de Fabrica de artificii Vulcanul din București.

Banchetul a fost dat nu doar pentru băile de la Mamaia, ci și pentru punerea pietrelor

fundamentale la biserica „Adormirea Maicii Domnului”, la Școala nr.2 de băieți și fete „Principele Carol”, la noul cazino comunal botezat „Regele Carol”, și pentru **deschiderea băilor de la Mamaia**.

La banchetul din 13 august au participat 200 persoane, după cum rezultă din factura semnată și verificată conștiincios de contabilul Primăriei, C.Nicodinescu. Fiecare din cei 200 de invitați au mâncat și băut de 13 lei fiecare. S-au consumat 90 butelii de șampanie Mum Ecstra Dry, dar s-au spart și 22 pahare, iar pentru „cele trei călimări de cristal, cu trei etajere tot din cristal care au servit la iscălirea celor trei rânduri de pergamente, cu ocasiunea sărbătorilor inaugurale de la 13 august 1906”, s-au mai plătit din cassa comunală 25 lei.⁴ Mai mult, Direcțiunea generală a Căilor Ferate transmitea Primăriei că este bună de plată pentru stricăciunile pricinuite „cu ocazia inaugurării Băilor de la Mamaia și a banchetului ce a avut loc în salonul nostru din acea localitate”, adică spargerea unor geamuri de la un bufet și un dulap și deteriorarea vopselei. Iar nota de plată era însoțită și de o dojană: „Cât d’odată am onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune ca pe viitor prepuși Primăriei să nu se mai atingă de mobilierul din stațiunea Mamaia, rămânând ca în cazurile în care ați fi autorizați de a utiliza sala restaurantului pentru baluri, deplasarea mobilierului să se facă de oamenii noștri sub

controlul funcționarilor gării.”⁵

Invitații au fost transportați în 13 trăsură, altele decât cele în care s-au aflat episcopul Pimen și clerul care l-a însoțit. Miniștrii - 17 persoane, au fost cazați la hotelul Regina, „maison moderne de premier ordre, eclaireage electrique, bains dans l’hotel”.

Banchetul a fost urmat de un bal, posibil la 22 august, căci Tipografia Aurora facturează Primăriei costul unor invitații pe carton pentru inaugurarea de la 13 august, împreună cu programul serbărilor de inaugurare și meniul pentru banchetul din 13 august, dar și invitații la Balul Mamaia, fără a fi trecută data.

La festivitățile din 13 august au participat și 20 de ziariști cărora li s-a oferit în plus o plimbare cu vaporul. Acestora li s-a organizat un banchet separat, a doua zi, pe 14 august, dovadă altă factură din care rezultă că aceștia au avut parte de un meniu mai diversificat, dar și de mai multă băutură: 17 litri de vin a câte 1,6 l, o sticlă cu visch, 20 sticle șampanie, 12 țuici.⁶ Printre ei s-au aflat Ioan Costescu și A.Ranetti cărora li s-a rezervat o cazare mai luxoasă.

Ministerul de Finanțe aprobă deschiderea unui credit suplimentar de 7826 lei din bugetul pe exercițiul 1906-1907 pentru acoperirea „cheltuielilor făcute în ziua de 13 august a.c. cu ocasiunea inaugurării băilor de la Mamaia și punerii pietrei fundamentale a unei biserici, a unui local de școală și a cazinului comunal.”⁷

La 22 august 1906, la ora 7 seara, se mai consumă un moment festiv. Din Constanța au plecat două trenuri, unul cu oficialii, celălalt cu mulțimea. Drumul până la Mamaia a durat o oră și jumătate, ceea ce a determinat pe invidioșii din opoziție să consemneze în presa momentului: „Pasagerii se dau jos din vagoane, își mai desmorțesc picioarele, umblând alături, ca pe lângă carul cu boi, ori își satisfac unele necesități, apoi grăbesc pasul și prind din urmă trenul care de-abia se mișcă și găfâie, ca un pântecos amenințat de dambla.”

Succesul acestui stabiliment de băi a fost foarte mare de la început, zilnic făceau baie 20, până la 30 persoane, conform chitanțelor eliberate, ceea ce aduce în bugetul primăriei o sumă însemnată de bani.

Să mai consemnăm că Elie Radu, al cărui nume apare scris pe frontispiciul Pavilionului

3. Arhivele statului, fond Primăria Constanța, dosar 11, 1906, fila 159

4. Arhivele statului, fond Primăria Constanța, dosar 11, 1906, fila 89

5. Arhivele statului, fond Primăria Constanța, dosar 11, 1906, fila 270

6. Arhivele statului, fond Primăria Constanța, dosar 11, 1906, fila 277

7. Arhivele statului, fond Primăria Constanța, dosar 11, 1906, fila 290

1920. Tipi îmbrăcați pe plajă

de băi era un inginer român, născut la Botoșani în 1853. Cu doar trei ani înainte elaborase la Școala de poduri și șosele primul curs românesc de probleme edilitare, fusese președinte al Societății Politehnice. Studiase până la acea dată problema alimentării cu apă a Bucureștiului, rezolvase problemele de alimentare cu apă și canalizare a orașelor Sinaia și Turnu Severin, mai târziu a Sulinei, Târgoviștei, Brăilei. Colaborator apropiat al lui Anghel Saligny el a semnat alături de acesta numeroase lucrări de construcție de căi ferate, poduri și sisteme de alimentare cu apă.⁸ Profesor universitar, membru de onoare al Academiei Române, Elie Radu va da prin numele său o mare importanță de la început noii stațiuni.

Construirea pavilionului de băi de la Mamaia a fost un subiect extrem de controversat în timpul campaniei electorale. Opoziția reclama edililor reprezentați de primarul Ion Bănescu că s-au consumat banii contribuabililor pentru ca „la o depărtare de 10 kilometri să se înființeze o concurență a întregii negustorimii, otelieri, cârciumari, băcani și comercianți de toate treptele; s-au parcelat terenuri la Mamaia, s-au vândut locuri de casă, se proiectează construire de hoteluri, birturi, parcuri și localuri de petrecere, așa că se pregătește înghețarea unui oraș nou care va lipsi de foloasele oferite de sezoniști” pe toți conștanțenii. Trei sute cincizeci de mii de lei fuseseră cheltuiți într-o primă etapă cu micile construcții de la Mamaia și grijulii

politicieni ai opoziției clamau că aceștia sunt plătiți din buzunarele cetățenilor, instigând astfel alegătorii.” Dar chiar dacă băile de la Mamaia ni s-ar fi dat degeaba, totuși aceasta pentru noi e o pagubă și o nenorocire prin faptul deplasării intereselor orașului și ale locuitorilor săi.⁹

Cu toate acestea, lucrările băilor de la Mamaia au fost cu adevărat o prioritate națională. Valoarea lucrărilor executate la construcția băilor Mamaia era la începutul anului 1906 de 66.580

lei. Pe adresa Ministerului Lucrărilor Publice primăria expediază un raport prin care confirmă că arhitectul Petre Antonescu a fost însărcinat să facă planul și să conducă executarea lucrărilor băilor de la Mamaia rugând totodată să se returneze planul lucrării pentru a fi păstrat în arhiva Primăriei. Ion Bănescu îi transmitea ministrului lucrărilor publice recunoștința și mulțumirile conștanțenilor “pentru tot ce ați făcut în folosul acestei comune. Fără concursul dvs. neprețuit și sprijinul ce ne-ați dat în chestiunea băilor de la Mamaia nu s-ar fi putut face această monumentală instalațiune care este fala orașului și mândria țării”.

Arhitectul peisagist E.Redont realizează planurile și schițele de transformare a plajei Mamaia în parcuri și diferite parcelări, conform contractului încheiat cu Primăria din 1905 și în care era stipulată și retribuția sa, destul de însemnată, se pare - 1500 lei.

Prima hartă a stațiunii Mamaia este realizată în Franța, la 15 decembrie 1905, de către Serviciul arhitectură – peisagistică a Primăriei pariziene. Proiectul cuprindea, alături de pavilioane, stabilimente de sănătate, servicii, diverse dependențe necesare unei stațiuni cu regim autonom.

La sfârșitul lunii mai 1906, E. Redont executa la Paris 1000 exemplare fotografii ale plajei Mamaia cuprinzând stabilimentele de băi și parcurile proiectate.

8. Dicționar enciclopedic ilustrat, Cartier,1999,p.1629

9. Cuvântul,1, nr.36, 29 octombrie 1906, p.2-3, apud Stoica Lascu, Mărturii de epocă din istoria Dobrogei,

Manipularea fotografiei presupune transformarea sau modificarea unei fotografii folosind diferite metode și tehnici pentru a obține rezultatele dorite. Unele manipulări foto sunt considerate ca procedee specifice artei, în timp ce altele sunt acuzate ca practici lipsite de etică, în special atunci când sunt folosite pentru a înșela publicul, cum ar fi manipularea folosită pentru propaganda politică sau pentru a promova pe piață un produs sau pentru a face o persoană să arate mai bine pentru a influența opinia publică sau chiar angajatorii. În funcție de aplicație și intenție, manipulările foto care sunt acceptate ca o formă de artă, implică crearea de imagini unice și, în unele cazuri, expresii de artă semnate de artiștii fotografici. De exemplu, Ansel Adams a folosit unele dintre cele mai frecvente manipulări prin utilizarea unor tehnici de expunere în camera întunecată, cum ar fi arderea (întunecarea) și evazarea (luminarea) unei fotografii. Alte exemple de manipulare foto includ retușarea fotografiilor folosind cerneală sau vopsea, aerografie, expunere dublă, fotografierea fotografiilor sau a negativelor împreună în camera întunecată, adăugarea unor zgârieturi de filme instantanee sau prin utilizarea unor instrumente de manipulare bazate pe software aplicate imaginilor digitale. Există o serie de aplicații software disponibile pentru manipularea digitală a imaginilor, de la aplicații profesionale la software de imagine la îndemâna utilizatorilor întâmplători.

Un prim exemplu de manipulare a fost la începutul anilor 1860, când o fotografie cu Abraham Lincoln (fig.1) a fost modificată folosind corpul dintr-un portret al lui John C. Calhoun și capul lui Lincoln dintr-un celebru portret de Mathew Brady - același portret care a stat la baza imaginii de pe bancnota inițială de cinci dolari.

Prima expoziție majoră dedicată istoriei fotografiei manipulate înainte de era digitală a fost deschisă la Metropolitan Museum of Art din New York pe 11 octombrie 2012. Fotografiile din expoziție au fost modificate folosind o varietate de tehnici, inclusiv expunerea multiplă (realizarea a două sau mai multe fotografii pe un singur negativ), tipărirea combinată (producerea unei singure tipăriri din elemente cu două sau mai multe negative), fotomontaj, supra-pictare și

Fig. 1 capul lui Abraham Lincoln pe corpul lui John C Calhoun - Fourandsix Technologies, Inc.

retușare pe negativ sau tipărită. Diversele secțiuni ale expoziției au fost organizate în funcție de criterii tehnologice și de provocările artistice pe care le-au lansat fotografii de-a lungul timpului.

Astfel, secțiunea „Picture Perfect” explorează eforturile fotografiilor din secolul al XIX-lea pentru a compensa limitele tehnice ale noului mediu - în special, incapacitatea sa de a descrie lumea așa cum arată cu ochiul liber. Pentru a mări paleta monocromă a fotografiei, pigmentii au fost aplicați pe portrete pentru a le face mai vii și mai realiste. Fotografii de peisaj s-au confruntat cu un alt obstacol: sensibilitatea inegală a emulsiilor timpurii a dus adesea la ceruri pătate și supraexpuse. Pentru a depăși acest lucru, mulți fotografi, precum Gustave Le Gray și Carleton E. Watkins, au creat peisaje spectaculoase imprimând două negative pe o singură foaie de hârtie - una expusă pentru pământ, cealaltă pentru cer.

Pentru fotografii timpurii de artă, creativitatea supremă nu consta în actul de a face o fotografie, ci în transformarea ulterioară a imaginii camerei într-o imagine realizată manual. „Artificiul în numele artei” începe în anii 1850 cu elaborate combinații de tipărituri de subiecte narative și alegorice de Oscar Gustave Rejlander și Henry Peach Robinson.

„Cele două două moduri de viață” (fig. 2) a lui Oscar Gustave Rejlander este cu siguranță una dintre cele mai faimoase și complexe lucrări

ale sale. În această imagine, 32 de fotografii au fost combinate perfect într-una singură, experiment care a durat aproximativ 6 săptămâni pentru realizare. Imaginea este ca o observație morală în care artistul juxtapune imaginea unor tineri care se angajează în activități păcătoase și a celor care fac lucruri virtuozose.

Continuă cu renașterea pictorialismului la începutul secolului al XX-lea, în opera unor artiști fotografi precum Edward Steichen, Anne W. Brigman și F. Holland Day.

Secțiunea „Politică și persuasiune” prezintă fotografii care au fost manipulate în scopuri explicit politice sau ideologice. Începe cu fotografiile falsificate ale lui Ernest Eugene Appert, ale masacrelor din Comuna din Paris din 1871 și continuă cu imaginile folosite pentru a încuraja patriotismul, a avansa ideologiile rasiale și a sprijini sau protesta regimurile totalitare. Secvențele de fotografii publicate în Rusia Sovietică din epoca Stalin din care au fost șterse figurile oficialilor partidului între timp eliminați demonstrează ușurința îngrozitoare cu care ar putea fi falsificată înregistrarea istorică (fig.3). Sunt prezentate, de asemenea, portrete compozite ale criminalilor făcute de Francis Galton și decupajele originale ale fotomontajelor antinaziste ale lui John Heartfield din anii 1930. (fig.4, 5)

O mare varietate de fotografii de amatori, comerciale destinate să uimească, să amuze și să distreze a fost reunită de curatorii expoziției de la MoMA sub titlul „Noutăți și distracții” (fig. 6). Imagini populare cu figuri care își țin propriile capete tăiate sau care apar dublate sau triplate sunt incluse alături de imaginile fantomatice ale fotografului spiritual William Mumler, cărți poștale „cu povești aeriene” produse în comunitățile agricole din Midwest din anii 1910, fotografii truate de amatori și distorsiunile experimentale ale lui Weegee din anii 1940.

Secțiunea „Pictures in Print” dezvăluie modurile în care ziarele, revistele și agenții de publicitate au modificat, îmbunătățit și uneori au fabricat imagini în întregime pentru a descrie evenimente care nu au avut loc niciodată - cum

Fig. 2 Oscar Gustave Rejlander - Cele două moduri de viață, 1857

ar fi andocarea unui zeppelin în vârful clădirii Empire State. Punctele de atracție includ faimoasa copertă Vogue „Doe Eye” a lui Erwin Blumenfeld din 1950 și portretul multiplu al lui Richard Avedon al lui Audrey Hepburn din 1967. „Mind’s Eye” prezintă lucrări din anii 1920 până în 1940 ale unor artiști precum Herbert Bayer, Maurice Tabard, Dora Maar, Clarence John Laughlin și Grete Stern, (fig.7) care au folosit fotografia pentru a evoca stări de spirit subiective, evocând scenarii onirice și lumi imaginare suprarealiste.

Secțiunea finală, „Protoshop”, prezintă fotografii din a doua jumătate a secolului XX realizate de Yves Klein, (fig.8) John Baldessari, Duane Michals, Jerry Uelsmann și alți artiști care

Fig. 3 Nikolai Yezhov, din dreapta lui Stalin, a fost șters din această fotografie. (Credit: Fine Art Images/Heritage Images/Getty Images & AFP/Getty Images)

au adaptat tehnicile anterioare de manipulare a imaginii - cum ar fi fotografia de spirit sau fotografia de știri retușare - pentru a crea lucrări care pun în mod conștient și adesea cu umor sub semnul întrebării presupusa obiectivitate a fotografiei. În fiecare caz, semnificația și conținutul imaginii camerei au fost transformate semnificativ în procesul de manipulare.

Faptul că această prestigioasă expoziție a acordat spațiu pentru retușarea digitală, a atras atenția asupra disponibilității computerelor Quantel care rulează Paintbox în medii profesionale, care, alături de alte pachete contemporane, au fost înlocuite efectiv pe piață

Fig. 4. Adolf the Superman: Swallows Gold and Spouts Tin. Getty Research Institute, Los Angeles

Fig. 8 Leap into the Void - Artistic action by Yves Klein (French, Nice 1928–1962 Paris)

Fig. 6 Unknown Artist, American School Man on Rooftop with Eleven Men in Formation on His Shoulders ca. 1930 Gelatin silver print Collection of George Eastman House Photo Courtesy: The Metropolitan Museum of Art

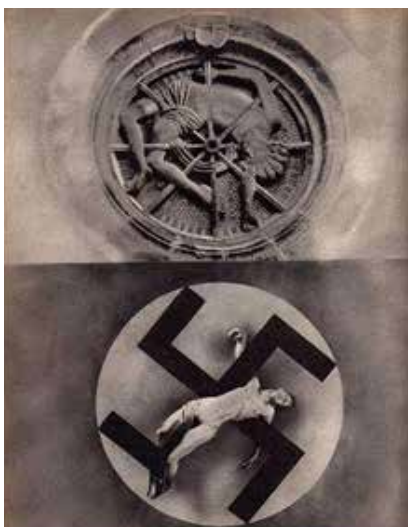

Fig. 5 John Heartfield-John Heartfield, Like the Middle Ages, So is the Reich, 1934. Akademie der Künste, Berlin, Kunstsammlung.

Fig. 7 Visul nr. 1: „Aparate electrice pentru casă” de Grete Stern ca. 1950

întunecată sau pe un computer. Manipularea fotografiei este adesea mult mai explicită decât modificări subtile ale echilibrului sau contrastului culorilor și poate implica suprapunerea unui cap pe un corp diferit sau schimbarea textului unui semn, de exemplu. Software-ul de editare a imaginilor poate fi utilizat pentru a aplica efecte și deformarea unei imagini până la obținerea rezultatului dorit. Imaginea rezultată poate avea o mică asemănare cu fotografia (sau fotografiile în cazul compunerii) din care a provenit.

Astăzi, manipularea foto este acceptată pe scară largă ca formă de artă.

Sintagma „manipulare foto” este acum sinonimă cu „Photoshopping”. Cu toate acestea, la începutul fotografiei „manipulare foto” s-a referit la mai multe tehnici, inclusiv manipularea filmului și a manipulării negative, manipularea camerei întunecate, manipularea chimică și multe altele. Chiar și termenul de „retușare”, care este acum strâns legat de Photoshop, a fost inventat chiar mai devreme decât cel de „fotografie”, inițial fiind un termen obișnuit pentru pictori, ceea ce însemna re-prelucrarea picturii pentru a o îmbunătăți. (va urma)

de Adobe Photoshop și de alte programe de editare pentru imagistică grafică. În editarea digitală, fotografiile sunt de obicei făcute cu o cameră digitală și introduse direct într-un computer. Plăcuțele de sticlă, negativele sau fotografiile tipărite pot fi, de asemenea, digitalizate folosind un scanner sau pot fi obținute imagini din bazele de date cu fotografii stoc. Odată cu apariția computerelor, tabletelor grafice și camerelor digitale, termenul de editare a imaginii cuprinde tot ce se poate face unei fotografii, indiferent dacă este într-o cameră

foto Iulia Pană